

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izven tedne in praznike.
Inserati: do 30 petih vrst 2 D, do 100 vrst 4 D 50 p, večji inserati
petih vrst 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic beseda 1 D;
Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej.
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravišništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knafljeva
ulica št. 5, pritično. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje
Telefon št. 34.
Dopisno sprejema le podpisane in zadostno frankovane.
Rokopisov se ne vrača.

Posamezna številka:
v Jugoslaviji od 4—5 str. po D. 1.50, 8 in več
2 D. V inozemstvu 4—6 str. 2 D., 8 in več po 3 D.
Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:		V Jugoslaviji		V inozemstvu	
12 mesecev	6 mesecev	v Ljubljani		po pošti	
		Din 240—	Din 240—	Din 360—	Din 360—
12	6	120—	120—	180—	180—
6	3	60—	60—	90—	90—
3	1	20—	20—	30—	30—

Pri morebitnem povzemanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakazilu.
Na samo pisemna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

O priznanju sovjetske Rusije.

Vprašanje obnovitve diplomatskih stikov s sovjetsko vlado je vzbudilo v evropski javnosti veliko zanimanje tem bolj, ker se bližajo odločilnemu trenutku, ko bo treba to vprašanje na ta ali drugi način rešiti. Večno ne more trajati to nesigurno in za obe strani škodljivo stanje v mednarodnem življenju in zato vsak dan bolj dozoreva korak, ki bo imel nedogledne posledice. Vse evropske države so začele razmišljati o tem, kako in pod katerimi pogoji bi priznale sovjetje, vsem je ležeče na skorajšnji ureditvi mednarodnih odnošajev in vse so enako oprezne, kadar gre za prehod od besed k dejanju. Nič čudnega. Saj se vsi državniki zavedajo, da bi priznanje de iure v znatni meri in morda v doglednem času usodno vplivalo na obstoječi družabni red v zapadni Evropi, ki mora biti v tem slučaju pripravljena tudi na premembo politične konstelacije.

Čim bolj to pereče vprašanje dozoreva, tem več je različnih glasov, ki govorijo za in proti. Tudi voditelji češkoslovaške narodne demokracije dr. Kramář se je oglašil in priobčil v „Narodnih Listech“ uvodnik, v katerem pravi: V Beogradu so se stvari razvile tako, kakor smo si želeli. Docela naravno je, da med nami in našimi pogodniki v Mali antanti ni različnih naziranj glede naših odnošajev napram Franciji, niti glede madžarskega vprašanja, in samo po sebi je tudi umevno, da si moramo v interesu miru in pokoja vsi želeli, da bi se stabilizacija po vojni razrušenih razmer ne zavirala niti z bolgarske strani, niti s poostrotrivjo spora o nerešenem italijansko-jugoslovenskem vprašanju. Vse to odgovarja temeljnim točkam naše politike, in če se je znova pretresalo, je to le garancija za razne incidentne slučaje, ki se jim ne izogne nobena politika, ki jih je mogoče premagati in ki niso nevarni, ako so temeljne smernice politike jasne in krepke.

Vse to smo pričakovali. Za nas je bilo najvažnejše vprašanje odnošajev Jugoslavije napram sovjetski Rusiji. Po dosedanjih vesteh je bilo sklenjeno, da si vsaka država Male antante uredi to stvar po svoje, in to je, česar sem si želel, ker sem se v interesu bodočnosti Slovanstva bal, da bi Jugoslavija ne smatrala za svojo zavezniško dolžnost slediti nam v bojarni, da pridemo v Moskvo prepozno. In ker se oficijelno zatrjuje, da je to upravičeno, kar je hotela tudi naša zunanja politika, ne morem niti razumeti, zakaj so me za moj zadnji članek o priznanju sovjetov v Jugoslaviji tako napadali. Kakor vedno, je dobro vse kar se je zgodilo in mi smo vedno hoteli to, kar se je zgodilo. Mene pa je zelo razveselilo osobito na-

stop g. Spalajkoviča, ki je bil v vojnem času srbski poslanik v Petrogradu in ki je torej predvsem poklican, da govori o razmerju srbskega naroda do Rusije, ker je bil priča svetega oduševljenja ruskega naroda za bratski srbski narod in je na lastne oči videl, kako je bilo vse rusko ljudstvo pripravljeno žrtvovati vse za njegovo svobodo. Naravno je tudi živa zavest, kako nevhvaležno bi bilo, ako bi Srbi segli v roko izdajalcem tega ruskega ljudstva, ki je iz ljubezni do njega žrtvovalo milijone svojih najboljših sinov.

Tako bomo torej sami odločevali o svojem stališču napram boljševiški Rusiji, in če se govori o tem, da se bomo ravnali po zgledu Angleške in Italije. Za človeka, ki pozna ruske razmere, je naravnost psihološka uganka, zakaj je baš sedaj tako ognjevitvo prizadevanje, da bi ne prišli v Moskvo prepozno. »Nep« (nova ekon. politika) je doživel popoln krah, v nacionalizirani industriji izdelano blago nima odtoka, dasi so sovjeti že diktirali 30odstotno znižanje cen, ker kmet nima s čim kupovati. Sovjeti torej potrebujejo denar, da bi obdržali svoj »državni kapitalizem«, nikakor pa ne evropsko blago, ki bi ga nihče ne kupil. Če pa bi bilo tako po ceni, da bi kmet mogel kupovati, bi morali sovjeti zapreti vse svoje državne tovarne. Že l. 1923. so enostavno prepovedali uvoz tujega blaga, samo da bi se obdržali. In v tej situaciji hočejo znameniti poznavalci Rusije trgovati s sovjeti. In to še v momentu, ko se pristaši »Nepa« obupno borijo proti radikalizmu vernih ali spekulativnih komunistov, katerim se je pridružil tudi — g. Trocki! Zdi se, da ima stari Oksienstern tudi v novi »demokraciji« politiki še vedno prav.

Vidimo torej, da se dr. Kramářova sodba o boljševiških in o priznanju sovjetske vlade v glavnih točkah ujema z ono, ki sta jo izrekla naš pariski poslanik dr. Spalajkovič in bivši predsednik gosudarstvene dume M. Rodzianko. Vsem tem sodbam pa nedostaje nekaj, kar se nam zdi v predmetnem slučaju bistveno. Vsi trije nasprotniki priznanja izhajajo iz povsem napačne premise, da je ruski problem interna zadeva te ali one države ali kvečemu slovanstvo bodočnosti. Temu pa ni tako. Priznanje sovjetov in vse, kar je s tem riskiranim korakom v zvezi, je mednarodno. Če hočete, svetovni problem, ki le malo zadene nacionalne interese, zato pa tem globlje posega v obstoječe družabne razmere, osobito na socialnem, gospodarskem in političnem polju. Kdor je količkar sledil dogodkom zadnjih petih let, se bo gotovo še spominjal, kako površno in naivno je evropska javnost presojala rusko socialno revolucijo

vsaj prva leta po njenem izbruhu. Tudi državniki in diplomatje se niso posebno odlikovali, ker bi sicer ne bili lezli brez rokavic po kostanj v žrjavico, kjer so se prav pošteno opekli. Iz nepoznavanja ruskih razmer in napačne sodbe o boljševizmu se je rodilo usodno prepričanje, da bo mogoče z oboroženo intervencijo pogasiti ogenj državljanske vojne. Po vrsti so nasledili tej zmoti: Francija, Angleška, Poljska, Djenikin, Jude-nič, Kolčak, Vrangl in drugi faktorji, ki so smatrali boljševike za zločinske pri-tepence, čijih polastitev ruske države je le začasna. Praksa je pokazala, da je stvar nekoliko drugačna. Sedmo leto že eksistira sovjetska vlada in, kakor vse kaže, se še ne misli umakniti. Vsi pro-roki in prorokovanja o njenem skorajš-njem padcu nič ne zaležejo. Stari lisjak Ljening sedi v Kremlju in niti ne pomišlja, da bi izročil državno krmilo v druge roke.

Iz zgodovine ruskega boljševizma pa nam je znano, da je njegova glavna sila v sistematičnem vplivanju na psiholo-gijo ljudskih mas. Ko je moskovsko in petrogradsko delavstvo l. 1918 zlomilo železni obroč protiboljševiških čet, te-da je bila za boljševike dobljena prva igra. Od zmage nad neprijateljskim orožjem do moralnega uspeha pa je še dolga pot in na tej poti stoje moskovski politiki že peto leto. Izstradanemu in iz-mučnemu rusnemu mužu so dan na dan obetali, da bodo zapadne države brez njega kmalu na kolenih, da bo Ru-sija po prvi zmagi dobila tudi drugo bitko — priznanje sovjetske vlade kot edi-ne zastopnice zveze kmetov - delav-skih republik. Če bi torej Evropa pri-znala sovjetje, bi s tem eo ipso priznala svoj poraz, ona bi kapitulirala pred pe-ščico ekscentričnih elementov, o katerih je še nedavno govorila s tolikim preziranjem. S priznanjem bi bila storjena sovjetom v dveh ozirih velika usluga. Kapitulacija zapada bi izdatno utrdila položaj sovjetske vlade v notranjosti države, ker bi se v masah zelo dvignil njen ugled, z druge strani pa bi ta pre-okret ne ostal brez posledic tudi v ino-zemstvu, kjer bi komunistično navdahnjen elementom hipoma zrastle greben. Boljševikom ne gre toliko za denar, kolikor za moralno zmago, ki bi jim bila s priznanjem že zasigurana. Komu-nizem, ki je povsod izven Rusije že precej ponehal, bi po tej zmagi znova nastopil kot odločilna politična sila. In to je najvažnejše, na kar ne smemo po-zabiti, kadar govorimo o priznanju sov-jetske Rusije. Kakšne posledice bi imel ta korak za zapadne države, o tem je mogoče le ugibati. Eno pa je sigurno, da bi se razkrajanje družabnih sil nadalje-valo z neverjetno naglico.

Popolarizem proti fašizmu.

Don Sturzo, bivši tajnik italijanske popolarske stranke, je izdal v Torinu brošuro z naslovom »Popolarismo e fascismo«. Brošura je očividno name-njena za bližnje volitve v italijanski par-lament. Fašisti se pripravljajo na nje z vsvo svojo močjo, ker se jim zdi, da na-sprotna stranka nikakor ne bodo tako pohlevne, kakor so oni precej časa mi-slili, marveč da udarijo v volilno borbo tudi one, z vsvo svojo silo. S fašistovske strani se omenja, da misli Mussolini vo-diti volilno kampanjo po angleškem vzorcu ter se shodov udeležijo člani vla-de v najobilnejši meri. Mussolini bo predsedoval shodom po večjih mestih. Popolari bodo najhujši nasprotniki fašizmu. Zato pa je zanimivo, kaj pravi don Sturzo o fašizmu in Mussoliniju. Za danes navajamo na kratko nekaj cita-tov iz omenjene brošure.

Don Sturzo piše:

»Večkrat se vpraša po razlogu, za-kaj se nadaljuje in na raznih krajih tudi poostreje sistem grožnje, nasilja in ila-čenja. Dočim se razumejo, dasi se ne dajo opravičiti, take metode fašizma za poprešnji čas, dokler ni dospel do vla-de, pa posled. ki je sprejela dogodek politična, vojaška in kraljevska oblast sporazumno in ko se je večji del časo-pisja orijental napram novemu življe-nju, ni našli razloga za nadaljevanje ta-kih metod nasilja ...«

Vzdržuje se tendenca celotnosti, vsled katere bi se moralo vsako mo-ralno, kulturno, politično in versko pri-zadevanje izpremeniti po »fašistovski koncepciji«. O tem piše: »Ta tendenca je predvsem bistvena zmotna, misliti, da ima fašistovski gibanje kako teorijo, ki prevladuje duhove in vleče k sebi srca; nič tega, marveč njegovo gibanje se na-daljuje vsled pomanjkanja teoretične koncepcije, ki bi mogla vplivati na du-hove in uravnati duše v zaupno sigur-nost svoje realnosti.«

»Načelnik fašizma je edino središče in edini vir avtoritete. Njega vodi nje-gov egocentrizem, da precejšnje koristi svoje diktature, ker ne pozna in ne čuti njene škode. Njegov exteriorizem ga od-daljuje od iskanja in realnega čutenja kakšne ideje. Upanje, da bi se znal dvigniti kvišku in vladati s kako idejo, ni iz-polnljivo, vsaj za sedaj ne, toliko mani, ker on ne more najti nobene druge te-meljne ideje, ki bi ne bila svoboda v velikem tradicionalnem in zgodovins-kem pomenu. Sklicevati se na avtori-teto, da se uduši svoboda, je zmotna in je v nasprotju z zgodovino narodov. Avtoriteta in svoboda sta pa oba teča-ja političnega sveta. Ako en element prevrne drugega, je to še vedno po-vzročilo nered.«

Izreka se proti novemu volilnemu zakonu, ker izpreminja voljo dežele v korist eni stranki in enemu bloku. Pri-znava pa, da volitve pomenijo poskus zbližanja vlade h konstitucionalni legal-nosti in demokratičnemu principu. »Tre-ba pa opustiti »totalitarskega« duha in priznati potrebo in funkcije strank. Od-praviti ilegalizem dejanj in ilegalizem dekretov ter vrniti se k zakonu in k enakosti za vse državljane pred zaka-nom: udušiti tendenco po nasilju kot pravico močnejšega in kot prepričeval-no metodo, ceniti pravično moralna ču-stva ter dati državnemu redu moč na-rodne discipline; odpraviti skupnost med stranko, vlado in državo ter pri-vesti do polnega državnega izraza vsa-ko organizacijo oborožene sile; spraviti v svojo svobodno realnost ljudsko voljo, izraženo pri političnih volitvah. Vse to je demokracija, zdrava, živa, nezlomli-va, realnost, ki se dviga iz razmer in katere ne more uničiti nikaka človeška volja ...«

Don Sturzo govori pogumno in od-krito, premetljivo fašizem in nje-go-vega voditelja z vseh strani. Don Stur-zo hoče gledati tudi v bodočnost in iz-vaia: »Nastopi vodilni razred, ki ne bo strogo fašistovski, ki pa bo obračunal s starimi slabostmi in demagoškimi dekla-matorji, s pretiranim nacionalizmom in s kvadratičnim vznemirjenjem ...«

Že ti posnetki zadoščajo, da se spre-vidi, kako sprejemajo fašisti don Stur-zovo brošuro. Razvname se ljut boj med popolari in fašisti. Neizogiben bo. Kolikor je sedaj protifašistovske moči v deželi, nastopi pri volitvah z vsvo vehe-menco, to je gotovo klub grožnjam, ka-terih so polne že sedaj fašistovske orga-nizacije. Zmagal pa bo fašizem, da sto-pi na svoj višek, s katerega bo potem drdral hitro nizdol.

Pričetek parlamentarnega dela.

Sestanek narodne skupščine. — Samozavest radikalne stranke. — Bojno razpoloženje v vladini večini.

— Beograd, 16. januarja. (Izv.) Na-rdna skupščina se 25. t. m. sestane na redno plenarno zborovanje. V predse-stvu narodne skupščine se pripravila material za zakonodajno delo. Po in-formacijah našega dopisnika ima narod-na skupščina odobriti in sprejeti tele zakone:

1. Zakon o francoskem posojilu v znesku 300 milijonov frankov. Ta zakon je bil že sprejet od francoske zbornice in scrata. Za ta zakon je v decembru l. l. že sprejel finančni minister poobla-stilo in sedaj ga ima skupščina definitiv-no odobriti.

Sven Elvestad:

Dama v borbi z dvema.

»Ali avto še lahko vozi?« je vprašal. Šofer je zaječal in jel nevoljno preiskovati motor in voz. Preteklo je tako nekaj hipov, nato pa je šofer izjavil:

»To je prokleta stvar; z vozom ne morem na-prej pred eno uro.«

Odvetnik je nekaj trenutkov razmišljal.

»Ostanek poti, ki jo še imam, pojdem peš.« je rekel. »Pridite, kakor hitro mogoče z avtom za mano! Stanujem v beli vili z visoko železno ograjo.« Nato je hitel skozi temni gozd. Zavestno prepričanje, da mora hiteti, da prepreči nevarnost ali nesrečo, mu je dajalo toliko moči, da je tekel kljub svoji priletnosti kakor mladenič.

Gospa Sonja se je v svojem budvarju ner-vozno sprehajala. Ura je šla že na 12. Prisluskovala je, ako so že vsi šli k počitku. V vili ni bilo več slišati glasu. Mlada lepa gospa je imela na sebi prav okusno večerno toaleto, tesno se ji prilaga-jočo rumeno obleko, ki je delala njeno postavo po-stavo posebno vitko in elegantno. Poleg tega je v sobi vse tako uredila, kakor bi hotela na onega, ki ga pričakuje, napraviti poseben vtis. Temno-deča svetilka je širila v mračni sobi neko čudno svetlobo. Na mali medeni mizi poleg divana je

stala manjša svetilka, majhna japonska luč, ka-tere plamen je blede gorel pod cedrasto skodelico in razširjal po sobi čudsen vonj po kadilu.

Bila je, kakor smo že povedali, nervozna. Za-kaj? Ali se je morda kesala, da je mlademu Nor-vežanu dovolila posej, ali pa je bila morda ner-vozna, ker je hotela vendar enkrat razkriti tajnost, ki jo je doslej sama nosila? Zrla je neprestano na uro. Vsak trenutek je on moral biti tukaj. Njen nemir je naraščal. Obljubila je, da bodo vrata na verandi sama priprta. Ali bi ne bilo vendar bolje, ako bi zaprla? Že je hotela to storiti, kar je za-slišala nekak ropot in obstala. Čula je korake in slišala je škripati vrata. To je moral biti on, ki ga je pričakovala.

Brzo je pogledala še v ogledalo, ako je njena toaleta v redu, se vsedla na divan ter se zleknila nanj, kakor da bi hotela počivati. Na njenem licu se je pojavil usmev in ta smehljaj je pričal isto-časno radovednost in pričakovanje. Ležala je na divanu v poziciji, da je imela hrbet obrnjen proti vratom in da ni mogla videti onega ki je vstopil. Slišala je korake, ki so se bližali. Došlec je stopal skozi temno stransko sobo. Koraki so se zdeli ne-sigurni. Slišala je, kako je došlec segel po ključki. Vrata so se odprla, ona pa je še vedno smehljaje ležala na divanu.

Počasi je okrenila glavo in prožila svojo roko. Mahoma pa ji je zamrl smehljaj na licu in njen obraz je postal blede kakor stena. Došlec, ki je stal

pri vratih, ni bil tisti, ki ga je pričakovala. Bil je to njen mož, ki je stal pri vratih. Skočila je po-koncu in bulila vanj, kakor da bi zrla pred sabo prikazen. Mož je nepremično stal ob vratih ter težko sodel. On je ves čas tekel, njegovo duševno razpoloženje, ko je ženo našel v takšni toaleti in v temno-reči razsvetlavi, je tako vplivalo na srce, da se ni mogel niti ganiti. Opazil je tudi njen za-čuden, skoraj prestrašen obraz. Vse ono, kar si je preje samo mimogrede mislil, sum, ki je strašil samo semtertja v njegovih mislih, vse to se je združilo sedaj mahoma v surovo in veliko vprašanje. Ko je tam tako sedela in prestrašeno zrla vanj, ki je stal nepremično, je to vprašanje z vsvo silo sililo na dan. Toda zdlo se je, kakor da bi mu bilo to vprašanje običajno v grlu. S hripavim hropenjem je končno spravil preko ustnic:

»Koga pričakuješ?«

Gospa Sonja se je dvignila in je počasi šla nasproti svojemu soprogu. Spregovorila ni be-sedice.

On je ponovil vprašanje to pot jasno in točno in z grozečo kretnjo:

»Koga pričakuješ?«

Ako bi se ne bila čutila tako presenečena, ako bi imela dovolj časa da bi razmišljala, potem bi bila morda odkrito in pošteno odgovorila: »Priča-kujem mladega Norvežana«. Tako bi bila polja-nila stvar svojemu možu in mu bi povedala, da je hotela poiskati podporo poročnika v neki važni

aferi. Toda storila v tem pogledu ni ničesar slič-nega. Z vsvo odločnostjo je odgovorila:

»Nikogar ne pričakujem.«

Do polnoči je manjkalo samo še 10 minut.

Njen mož je dolgo zrl nanno z mračnim po-gledom, in v molku, ki je sledil njenemu odgovoru, je našla priliko, da si je rekla: »To je bilo neumno«. Raie mu bi vse povedala, kakor je bilo, sedaj pa si lahko mož misli: »Ona laže!«

Odvetnik je obstal pri vratih, pokazal z roko na sobo in rekel: »Vidim, da si se pripravljala.«

Skokoma je bila pri njem. Tresla se je na vsem telesu. Prišla je do prepričanja, da se mora hitro odločiti, ako se hoče rešiti. Priblížila se mu je in ga obšla. Odvetnik je stal nepremično in ostal ravnodušen napram njenim ljubeznivostim. Zatr-jevala mu je, da v resnici nikogar ne pričakuje. Vse to je tako uredila, prižgala je svetilko, »blekla tako praznično, ker je bila tako razpol-žena. In njen ženski instinkt je prav sedaj na-prave besede: Izustila je namreč nekaj, kar moža osupnilo in ga napolnilo, da je jel razmišlja. Dejala je:

»Morda me ne razumeš, toda poskusiti hočem da ti stvar pojasnim. Dolgočasim se, strašno se dolgočasim, ali slišiš, ali veš, kaj se to pravi. Ži-veti v strašnem dolgočasiu. Saj te skoraj nikdar ni pri meni. In kadar prideš, sediš ves čas pri svo-jih aktih, o katerih jaz prav ničesar ne razumem.

2. Odobritev konvencije, sklenjene glede razmejitve z Romunijo. Razmejitveni protokol je že odobrila romunska narodna skupščina.

3. Sprejetje in odobrenje državnega proračuna za leto 1942/43, veljavnega od prvega 1. aprila t. l. Proračunsko debato namerava vlada zelo forsirati.

4. Tiskovni zakon in še ostale zakone.

Parlamentarno delo stopa sedaj zopet v ospredje. V narodni skupščini že postaja bolj živahno in prihajajo nekateri poslanci, osebno člani finančnega odbora, ki se jutri, 17. t. m., sestane na plenarno sejo, da odobri vladi nekatere kredite. Tudi zakonodajni odbor je sklican za 21. t. m.

V radikalnem klubu je zavladala med poslanci velika samozavest, ker so vsi uverjeni, da se je le radikalni vladi končno posrečil sporazum naše države z Italijo in s tem povečati državni prestop v Evropi. Radikalni poslanci s samozavestjo gledajo na bodoče delo v parlamentu in so gotovi, da se vladi posreči spraviti vse zakone brez vsakega velikega odpora pod streho. Radikalni računajo, da bodo vedno razpolagali z večino 40 glasov nad opozicijo. Državni proračun in ostali zakoni bodo po kalkulaciji radikalov sprejeti popolnoma mirno in brez vsakih parlamentarnih ovir.

Telefonska in brzojavna poročila Italijansko-jugoslovenska zveza.

Razpoloženje v Rimu. — Korektore mej v Sloveniji. — Podpis treh protokolov.

— Rim, 15. januarja. (Izvir.) Tukajšnji oficijelni krogi so se vedno, kakor dosedaj zelo rezervirani v izjavah glede zavezniškega sporazuma med jugoslavijo in Italijo. Stališče vlade napram Beogradu je v glavnih črtah znano. Oficijelno izjavljajo, da je ves sporazum še v povojih in da je treba ustvariti načelne temelje, na podlagi katerih se ima zgraditi zavezništvo in prijateljstvo med obema državama. Na merodajnih mestih pa priznavajo, da so beogradska poročila o prijateljski politični zvezi z zelo maloštevilnih točkah netočna.

Italija sklene z jugoslavijo sporazum in se podpisajo trije protokoli, ki bodo vsebovali vrsto gospodarskih, političnih in vojaško-defenzivnih točk glede odnošev med obema državama.

V prvi vrsti se ima podpisati I. protokol o prijateljstvu in zavezništvu med Italijo in Jugoslavijo, s katerim protokolom se ima zagotoviti mir na Jadrani, v Srednji Evropi in na balkanskem polotoku.

II. protokol vsebuje sporazum o Reki. Ta sporazum stopi na mesto rapalske pogodbe in se ima v glavnem spremeniti člen IV te pogodbe, ki je garantiral obstanek samostojne reške države in ki je kratko določeval: »Kraljevina Italija in kraljevina SHS priznavata popolno svobodo in samostojnost državi Reki in se obvezuje, da jo bodoče v bodočnosti respektirata.«

Ta sporazum priznava Jugoslaviji tudi nekatere korektorne meje od Triglav do Reke. Poročila jugoslovenskih listov odgovarjajo glede teh korektivnih dejstev. Ima biti tudi internacionalizirana železniška postaja na Reki.

III. protokol obsega trgovinsko pogodbo in določa o plovi na Jadrani.

O trajanju pogodbe in o eksploataciji reškega pristanišča beogradske vesti niso povsem točne. Sporazum je v osnovnih točkah dosežen, treba pa ga je še dalje izdelati.

OPTIMIZEM ZUNANJEGA MINISTRA.

— Beograd, 16. jan. (Izvir.) Zunanji minister dr. Ninčić je včeraj dopoldne sprejel tudi dopisnika tržaškega »Piccola« g. Maria Nordija. Minister je zanikal poročila, da so se pričela pogajanja za sporazum na prigrvarjanje neke velešile, marveč so se vedno vodila direktno. Protokol sporazuma bo skoraj podpisan. Rešiti je treba še nekatere podrobnosti. Pred končno ureditvijo sporazuma bo vlada predložila njega vsebino radikalnemu klubu v razpravo ter od njega zahtevala odobrenje. Minister je tudi izjavil, da eventualni nastop opozicije ne bo oviral vlade v njenem nadaljnjem delu, ker se čuti dovolj močno, da izvede pogodbo sporazuma. Minister upa, da bo vlada v tem oziru našla podporo vse države in naroda.

Demokratska stranka in sporazum z Italijo.

— Beograd, 16. januarja. (Izv.) Glavni organ demokratske stranke »Demokratija« objavlja na uvodnem mestu nazore demokratske stranke o sporazumu in zvezi z Italijo. Članek pravi: »Mi z isrenostjo in radostjo pozdravljamo vsak korak k zblizanju med našo državo ter našim prvim in največjim sosedom na Jadranskem morju. Mlada kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, polna sile in življenja, in stari zastopnik latinske kulture, katere sinovi so se borili za interese nacionalnega življenja, sta se skupno borila in prelivala kri, da v mirnem življenju prijateljsko in v skupnosti živita ter se pripravljata za odboj vseh sovražnikov, proti katerim sta se dolga leta bojevala rama ob rami. Tako prijatelstvo bo največja garancija za ohranitev mira na

Radikali tudi priznavajo, da je postal položaj Stjepana Radića, odkar se je izrekel za »revolucijo« v milanskem »Secolue«, zelo labilen. Po mišljenju radikalov je sedaj tudi nemogoč skupni nastop dr. Korošca in dr. Spahe z Radićem, ker je ta postal veleizdajalec. Radikali tudi izjavljajo, da se je akcija za ustanovitev kompaktne opozicijskega bloka ponesrečila.

Med radikali je opažati dve struji. Ena je za to, da ohrani radikalna stranka dosežene parlamentarne stike z demokracijo in Nemci, ker vidijo radikali osebno v Nemcih zvesto oporo. Druga struja je za to, da bi se izvedlo zblizanje državotvornih strank, t. j. zblizanje med demokrati in radikali, da se izvede program notranje konsolidacije proti notranjim sovražnikom, ki jih vodi Stjepan Radić. To narekujejo tudi višji državni interesi.

V parlamentu je vzbudila veliko pozornost dolgotrajna avdiencia voditelja demokratske stranke Ljube Davidovića pri kralju. Včeraj je kralj sprejel g. Davidovića v daljši avdienci. Davidović mu je poročal o vseh aktualnih notranje-političnih vprašanih. Daljši razgovor je bil tudi o načrtu dr. Vole Markovića glede samouprave. Ljuba Davidović je kralja zainteresiral za to vprašanje. Razgovor se je nanašal tudi na zunanje-politični položaj.

lati v podrobnostih, za kar je potrebno še več tednov.

— Beograd, 16. jan. (Izvir.) Težišče posvetovanj za končno likvidacijo reškega vprašanja je prenešeno iz Rima v Beograd. Od stram italijanske vlade vodita posvetovanja o sporazumu poslovni odpravnik Sumonte in general Bodre; od naše strani se udeležujejo posvetovanj zunanji minister dr. Ninčić, naš prakiški poslanik Ljuba Neslić in predsednik naše delegacije v bivši paritetni komisiji oz. načelnik oddelka za izvedbo mednarodnih pogodb dr. Otokar Rybář. Zadnji čas se konference vrše dnevno in se razpravljajo vse podrobnosti sporazuma. Kakor je izjavil zunanji minister dr. Ninčić nekaterim dopisnikom, se ima sporazum v najkrajšem času skleniti. V glavnih točkah je sporazum dosežen. Izdelati je treba le še nekatere podrobnosti. Zunanji minister je prepričan, da bo sporazum zelo ugodno vplival na razvoj dogodkov v naši državi. Na merodajnem mestu priznavajo, da odstopi Italija naši kraljevini vsa hrvatska sela na severu Reke in več otokov, tako otok Lastovo in Sušac, otok, na katerem imajo Lastovčani svoje pašnike.

V zunanjem ministertvu, kakor je bilo že včeraj javljeno, dalje razpravljajo modalitete o načinu izpraznitve onega ozemlja, ki po sedanjem sporazumu še pripade naši kraljevini.

Takoj po končani sestavi teksta protokolov sporazuma se ima vršiti sestanek po vsej priliki v Benetkah ali v Rimu. Dan sestanka še ni gotov. Nekateri listi izjavljajo, da se sestanek vrši med 28. in 30. tm. v Benetkah. Ker je ministri predsednik iz zdravstvenih razlogov in radi preoblike poslov zadržan priiti na sestanek, bo zunanji minister dr. Ninčić pooblaščen, da z Mussolinijem podpisuje zavezniško pogodbo in sporazum o Reki.

sveću, brez katerega miru ni niti napredka med narodi, niti srečnega življenja med državami.

»Demokratija« pristavlja še, da demokratska stranka mora biti napram radikalni vladi rezervirana in z neupanjem pričakovati oficijelnih pojasnil. Članek zahteva, da se objavi vse podrobnosti obseženega sporazuma.

Zveza z Italijo in Slovenija.

— Beograd, 16. januarja. (Izv.) V Beograd so zadnji čas takoj po poročilu o sporazumu z Italijo prispele vesti, da je nastalo v Sloveniji veliko razburjenje in vznemirjenje radi likvidacije reškega problema in sklenitve zveze z Italijo. Vznemirjeni so bili po tem poročilu osebno gospodarski in trgovski krogi, ker je po tej zvezi prepuščena Slovenija popolnoma politiki Trsta in je odrezana od direktnih zvez z morjem. Druga poročila so očitala beogradske vladi, da ni znala zadostno varovati interese naših rojakov v Italiji v kulturnem, gospodarskem in političnem oziru.

Na merodajnem mestu so našemu dopisniku včeraj izjavili, da vlada nikakor ne bo opustila gradnje železniške proge Kočevje-Reka. Prometni minister je to tudi včeraj navajal v svojem ekspoziciji v novem prometnem programu. V tem vprašanju smo dobili od vlade tole sužbeno brzojavko:

— Beograd, 15. januarja ob 23. (P. B.) »V Sloveniji se širi vest, kako se je kraljevska vlada pogodila z Italijo, da Slovenija ekonomsko za vedno pade v roke italijanske Trsta in da se radi tega ne zgradi železniška proga Kočevje-Cernomeli. — Pooblaščen smo izjaviti, da je širjenje take vesti namerna agitacija proti državi, ker kraljeva vla-

da skrbno in enako vpoštevata interese vseh krajev naše države.

Vašemu dopisniku je bilo tudi izjavljeno, da je pri pogajanjih vlada vpoštevata celokupne interese naših rojakov v Italiji. Zagotavljalo se je od strani ugledne osebe, da bo sporazum znal ceniti vse elementarne pravice jugoslovenov v Italiji. S sporazumom ne bodo urejeni le diplomatični in trgovski odnosi med obema sosedoma, marveč po njem nastopi nova faza v odnosih med italijanskimi in jugoslovenskimi narodom. V bodoče nastopijo strpljivi in prijateljski odnosi med obema narodoma. Garantirane bodo elementarne narodne pravice na šolskem, cerkvenem in gospodarsko-političnem polju.

Otvoritev angleškega parlamenta.

Prestolni govor. — Macdonald kritizira sedanjo vlado. — Pred novimi volitvami na Angleškem?

— London, 15. jan. (Izv.) Za včerajšnje svečano otvoritev parlamenta so se vršile obsežne politične predpriprave. Ministri predsednik Baldwin se je povrnil v ponedeljek zjutraj v London in je konferiral s člani svoje vlade. Tudi Mac Donald je imel v ponedeljek zvečer konferenco z voditelji delavske stranke.

Danes popoldne je prišel kralj v spremstvu kraljice in dvora v zgornjo zbornico, kjer je po svečani otvoritvi prečital prestolni govor.

Prestolni govor, ki je v bistvu vladni program dosedanje konservativne vlade, ugotavlja uvodoma prijateljske odnose do drugih držav in napredek v rešitvi gotovih zunanje-političnih problemov, ki so dosedaj ovirali konsolidacijo povojnih razmer. Dalje omenja potrebo ratifikacije lausanske pogodbe s Turčijo, ugotavlja prijateljske stiki s Ameriko in podpiranje Društva narodov. V notranji politiki razpravlja prestolni govor o obsežnem načrtu za socialne reforme osebno glede brezposelnih, invalidov in vojnih sirot, čijih položaj se mora radikalno zboljšati. Predvojne pokojnice je treba zvišati in poljedelstvo mora dobivati od države podporo. Zboljšati se morajo tudi pogoji za izvoz angleškega blaga v tuzemstvo. Kralj spetla na zgornjo zbornico naj odobri vse predloge za napredek trgovine in izvoza.

Spodnja zbornica je se istega dne pričela debatirati o prestolnem govoru.

Posl. Mac Donald je izjavil, da je zadovoljen z govorom v kolikor se tiče zunanje politike, toda stvari se v zadnjem času razvijajo tako, da bo treba novih potoč, ki jih pa ne bo našla sedanja konservativna vlada, ker ne zasluži zaupanja. Veliko pozornost in odobravanje delavskih vo-

NASTOP RADIKALNE STRANKE PROTI RADICI.

— Beograd, 16. januarja. (Izv.) V parlamentu je danes dopoldne povzročil splošno zanimanje in živahne komentarje uvodni članek glavnega organa radikalne stranke »Samouprava« pod naslovom »Nevarna igra«. Članek opozarja Stjepana Radića na njegovo zadnje izjave, posebno na ono v »Secolue«, po kateri je odstopil od svojih prvotnih miroljubnih ciljev, odstopil od miroljubne človečanske politike ter prešel na revolucionarno pota. S tem je Radić prevzel vso odgovornost za vse posledice, ki jih ima lahko izbruh revolucije na Hrvatskem. Glavni organ radikalne stranke naziva Radića kratko z naslovom: »Strahovit zločinec napram svojemu narodu, norec, ki ne ve, kaj dela.« Radić je do včeraj govoril, da neče revolucije, danes je zanj. — Iz članka sklopajo politični krogi, da namerava vlada sedaj z vso strogostjo nastopiti proti Radiću.

FRANCIJA PROTI FINANČNI OFENZIVI ANGLIJE, Obrambne odredbe francoske vlade. — Padec franka.

— Pariz, 15. jan. (Izv.) Na današnji borzi se je trenotno dvignil frank. Dolar je notiral 18,345 angleški funt 94,81. Italijanska lira 97. Po zaključku opoldanske borze pa so se iznozemne devize zopet dvignile. Ob 17. popoldne je notiral angleški funt 96,40.

— Pariz, 15. jan. (Izvir.) Zbornični predsednik je na današnji seji parlamenta objavil, da je rojalistični poslanec Lazotte stavil interpelacijo na vlado radi stalnega padca francoskega franka. Finančni minister je izjavil, da bo na interpelacijo odgovoril v četrtak, ko vlada predloži parlamentu v odobrenje več odredb za ohranitev stabilnosti francoskega franka. Za sedaj odklanja vsak odgovor. Rojalist Lazotte je protestiral proti odklonitvi interpelacije. Socialist Blum je zahteval odstop vlade, ker je ona kriva današnjega položaja. Zbornica je s 388 proti 399 glasovom odobrila odgovor na interpelacijo.

— Pariz, 15. jan. (Izv.) V političnih krogih našljajo, da je Anglija pričela dobro zamisljeno in začrtno ofenzivo proti Franciji. Najpreje je pričela finančno ofenzivo in zadnji čas diplomatično, s katero skuša razkroji enotnost držav Male antante.

— Pariz, 15. jan. (Havas) Pod predsedstvom Milleranda je ministriški svet sklenil v četrtak zbornici predložiti več zakonskih načrtov, ki imajo varovati finančno situacijo države, vzpostaviti budgetno ravnovesje in odstraniti krizo v kurzu francoskega franka. Reducirati se imajo izdatki za tri milijarde. Zahtevati se ima povrnitev nekaterih davkov, tako da bi došla Francija 5 milijard več.

DR. BENEŠ O NAŠI ZVEZI Z ITALIJO.

— Rim, 15. jan. (Izvir.) Dopisnik »Corriere della Sera« je imel med vožnjo iz Beograda v Pariz s češkoslovaškimi znanimim ministrom dr. Benešem daljši razgovor. Dr. Beneš mu je izjavil, da se je vedno in povsod zavzemal za to, da se zveze, sklenjene za časa vojne morajo nadaljevati za časa mira. Italijansko-jugoslovensko pogodbo more izrecno označiti kot zavezniško pogodbo. Na dopisnikovo vprašanje, če Jugoslavija sklene zvezo s Francijo, je dr. Beneš odgovoril, da Mala antanta ne potrebuje daljše podpore kot ste že dve njeni članici našli zadostno oporišče pri dveh velešilih. Po izjavi dr. Beneša je tudi izključeno, da bi bil ugoden čas za vstop Grške v Malo antanto.

diteljev je vzbudila njegova izjava, da sedanji kraljevi svetovalci ne uživajo zaupanja spodnje zbornice. Pozicije delavske stranke se sicer čedalje bolj utrjujejo, vendar pa njeno stališče v parlamentu ni baš ugodno. Poslanec ima manj kakor konservativna stranka in pri nadaljnjih korakih za spremembo državnega krmlja bo docela odvisna od liberalnih poslancev. Sedanji položaj je neopredeljen in ne more dolgo trajati. Ker je skrajni čas, da se situacija razjasni, ni izključeno, da stoji Angleška pred novimi volitvami, ki bi se vršile v kratkem.

BALDWIN PRED PADCEM.

— London, 15. jan. (Izvir.) Debat o prestolnem govoru se je nekoliko zavlekla radi debate o poslovniku. Formalno bi bil kmalu sledil padec Baldwinovega kabineta. Vlada je predlagala, da se mesti predsednika in podpredsednika v proračunskem odseku zasedete s konservativci. Ta predlog je morala vlada umakniti, ker se je bala izida glasovanja, ker je bilo jasno, da vlada ostane glede tega predloga v manjšini. V prestolni debati je Macdonald izjavil, da njegova stranka nikakor ni pri volji pustiti Baldwinja še nadalje v vladi radi vprašanja varstvenih carn. Koncem svojega govora med živahnim odobravanjem je izjavil Macdonald, da bo njegova stranka po končani debati stavila tole nezaupnico vladi:

»Naša dolžnost je opozoriti Vaše Veličanstvo na to, da sedanja vlada ne živi za zaupanja zbornice.«

Lloyd George je žel velik uspeh za svoja politična izvajanja o gospodarstvu Anglije in o nemškem vprašanju.

PROMETNO-POLITIČNI PROGRAM SEDANJE VLADE

Podelitev železniških koncesij pri atnim družbam.

— Beograd, 15. januarja. (Izv.) V prometnem ministertvu je bil danes dopoldne razdeljen listom daljši ekspozice o novem programu vlade. Novi program obsega tri točke: 1. obnova starih železniških prog z nadomestitvijo novih tračnic, ker so nekatere že v rabi nad 40 let. Potrebna je nabava okoli 9000 km novih tračnic. 2. Pospešitev dograditve v gradnji se nahajajočih novih železniških prog. Te proge naj bi bile dovršene do konca tega leta in 3. pospešitev gradnje novih železnic začetih železniških prog osebno onih, ki so najvažnejše za napredek našega gospodarskega in trgovskega življenja. Gradnja teh prog se ima prepuščati privatnikom. Vlada je sedaj prepričana, da ona s svojimi sedaj razpoložljivimi budgetnimi sredstvi nikakor ne more izvršiti in zgraditi novih železniških prog. Vlada je pripravljena dati privatnim družbam in podjetnikom koncesije za gradnjo železnic. Tem družbam bi se odstopila gradnja in eksploatacija železnic tudi iz razloga, ker privatne železnice v komercialnem oziru prav dobro uspevajo. Glavni interes je v tem, da se pri nas povsem moderno organizira javni promet in omogoči čim nahilnejše transporte. Merodajni so pa poleg gospodarskih tudi interesi drž. brambe.

PREPREČEN FAŠISTOVSKI PUČ NA POLJSKEM.

Pripravljenost poljskih patrijotov. — Tudi kralj je bil že določen. — Številne aretacije.

— Varšava, 15. jan. (ČTK.) Kakor smo že včeraj poročali, je bila v Varšavi odkrita tajna monarhistična organizacija, ki je hotela strmoglaviti sedanjo vlado in proglasiti monarhijo. Fašistovsko organizacija se je nazivala »Pripravljenost poljskih patrijotov«. V ponedeljek po noči so oblasti aretirale kolovodje — bivšega častnika poljske armade gen. Galinskega inž. Penkowskega, znanega organizatorja poljskih legij Gorczyuskega, rez. kapitana Michalewskiego in znanega varšavskega veldustrialca Lesnkowskega. Aretacije so se vršile vso noč. Listi poročajo, da je prva preiskava dognala senzacionalne podrobnosti in zbrala bogat kompromitirujoč material proti mnogim udeležnim osebam. Pri hišnih preiskavah so oblasti našle mnogo dokumentov, ki dokazujejo, da je organizacija snovala državni prevrat in proglasitev diktature. Prevrat bi se bil izvršil v najkrajšem času. Diktatorsko funkcijo bi prevzel inž. Penkowski, ki bi po posrečenem prevratu takoj preimel monarhijo. Kraljevo krono so fašisti name-

nili neki odlični oseb iz poljskega plemstva. Gorczyuski bi prevzel vrhovno vodstvo varnostne službe. V organizaciji je vladala železna disciplina in za izdajstvo je bila določena smrtna kazen. Vsakega ponedelja so se člani zbirali v katekah varšavske cerkve Vseh svetnikov, kjer so prisegali zvestobo monarhistični ideji. Varšavski tisk in javnost se živahno zanimajo za ta dogodek in nestrno pričakuje nadaljnjih rezultatov preiskave, ki bo dognala še marsikaj zanimivega. »Kuryer Warszawski« piše, da je imela organizacija samo v Varšavi več tisoč članov, svoje podružnice pa po vseh mestih poljske republike.

Potres na Japonskem.

Nove številne žrtve.

— London 15. jan. (Izvir.) Japonsko je zadela nova potresna katastrofa. Včeraj zjutraj so nastali ponovni močni potresni sunki. V Tokiju in Kobi so nastali ogromni požari. V Tokiju in Jokahami je bilo 50 mrtvih in 210 oseb tekočih ranjenih. Porušeni je 600 hiš. Po poročilih iz Newyorka so bile porušene večinoma hiše, ki so jih sezidali po zadnjem decembrskem potresu. Potniški vlak blizu Tokija se je nahajal v momentu potresa na nekem mostu, ki se je vsled potresa zrušil. Vlak je padel v Reko s potniki vred. Število ponesrečenih potnikov še ni znano.

Politične vesti.

»Edinost« o sporazumu. Tržaška »Edinost« piše v članku »Zveza med Italijo in Jugoslavijo« med drugim: Odkrito povemo, da se nam ureditev spornih vprašanj med obema sosednjima državama, doterana celo do take dovršenosti, da se iz nje izcimijo pravja prijateljska zveza, vidi stvar, ki odgovarja vrhovnim koristim obeh zaveznikov v tako visoki meri, da se mi kot italijanski državljani in pripadniki jugoslovenskega naroda moremo le srčno veseliti. Zato pa tudi želimo, da bodi sklenjena na tako modri, pravični in odkritosrčni podlagi, da bo lahko trajna in da ne bo našla v sebi kralj novih sporov in bližnjega ali daljnjega razpada. Le taka zveza zamore v teku časa dovesti tudi do primernega srečnega razpoloženja, do zaupanja in prijateljstva. Kot narodna manjšina, ki je v Italiji vkljub svojemu lojalnemu zadržanju doslej našla, žal, veliko premalo razumevanja, veliko preveč nasprotovanja, kot narodna manjšina, ki jo vežejo krvne, jezikovne in kulturne vezi z narodom, s čigar nacionalno državo stopi sedaj Italija v zvezo, pa mora naše ljudstvo toliko v svojem interesu, kolikor prav iz istih razlogov, radi katerih se je tu- in onostran vest o novi zvezi sprejela z očitnim zadovoljstvom, vroče želeli, da bi italijanski čimhitelji ne pozabili, da njihovo ravnanje z našo manjšino pridobi sedaj še bolj dalekosežni pomembnosti. Sedaj, ko bo Italija v prijateljskih stikih s sosedo z ono stran vzhodnih mej, njeni državniki lahko presodijo vprašanje daljnega postopanja s slovensko manjšino s polno mirnostjo, z duhom pravičnosti in človečnosti, skratka tako, kakor bi ga bili doslej morali, a so jim to branili predosodki in vplivi, za katere ni sedaj nobenega povoda in nobenega mesta več.

— St. Radić na Dunaju. V petek, 18. t. m., predava na Dunaju pred povabljenimi gosti St. Radić o »pacifistični in mirotvorni narodnostni državi«. G. Radić računa, da najde na Dunaju solzave pacifiste, ki bodo nasledili njegovim sladkim besedam. Mož se vara: Dunaj je danes velekapitalistično in diplomatsko njega oprezo mesto in ne bo nasledilo njegovem demagoškem govoru. Se sedaj ne posveča dunajsko časopisje g. Radiću nobene pozornosti. Kmalu bo spoznal, da je dunajski zrak še neznošenjši kakor londonska megla. Morebiti bo končno le izpregledal veliko svobodo političnega udeleževanja, ki mu jo je nudila Jugoslavija in bo uvidel, da je to državo po krivem pobral in uničeval!

— O sporazumu z Italijo je priobčila beogradska »Politika« uvodnik, ki ga zaključuje takole: »Rapalska pogodba je umrla v cvetu svoje mladosti. Tu je bil g. Mussolini dober prorok. Ko je prišel na vlado, so ga vprašali, kaj misli o rapalski pogodbi. Takrat je izustil te progoške besede: »Pogodbe niso večne.« Ves naš narod podpisuje danes te Mussolinijeve besede in ne dvomimo, nemo ne dvomimo, da bo tudi naš narod dober prorok, prav tako dober kakor gospod Mussolini. A dotlej? Dotlej bo naš narod prepeval in čakal, kakor je prepeval in čakal nekoč.

— Eden izmed avstrijskih krvnikov. »Die Stund« poroča, da se je na Dunaju zopet pojavil takozvani »krvavi avditor« dr. Artur König. Med vojno je bil vojaški avditor. Ime »krvavi avditor« je dobil zato, ker je bil med tistimi, ki je najbolj divjal proti takozvanim vlezdajalcem ter jih v masah spravljati na večala. Pravijo, da ima na vesti na stotine justičnih umorov. Po prevratu je moral z Dunaja bežati, ker ni bil več varen življenja. V kavarni »Central« so ga po prevratu spoznali bivši avstrijski oficirji in ga svoločno tako pretepli, da je jedva ostal živ. Nato se je preselil v Berlin, kjer je ostal pet let. Sedaj misli, da je čas opraviti svoje delo pobabljanja in se je vrnil na Dunaj. »Die Stunde« pravi, da so takšni avditorji spravili na oni svet nad 240.000 večinoma nedolžnih ljudi.

— O jugoslovensko-italijanskem sporazumu pišejo praški »Narodni Listi«. Sporazum glede Reke je treba smatrati za gotovo dejstvo in se lahko samo veselimo, da je bil odstranjen predmet spora, ki je kalil stike med obema jadranskima sosedoma odkar je bila končana vojna. Italijanske aspiracije do Reke so temeljile na londonski pogodbi z dne 26. aprila 1915, ki je obljubila Italiji obsežno ozemlje bivše avstro-ogrške monarhije in je imela v mislih tudi Dalmacijo. Aplikacija načela o samoodločbi narodov kakor ga je zastopal Wilson, pa je nasprotovala tej pogodbi. Rezultat mestoma zelo dramatičnih debat na mirovni konferenci je bil poseben statut za Reko, ki naj bi postala svobodna luka. Toda v septembru leta 1919 je zasedel Reko d'Annunzio s svojimi legionarji. Z ravnalsko pogodbo, ki so jo podpisali 12. nov. 1920 Giolitti, Sforza in Bonomi za Italijo in Vesnić, Trumbić in Stojanović za kraljevino SHS, sta obe državi priznale Reko za samostojno državo in se obvezali s čl. 4 njeno neodvisnost respektirati in »perpetuo«. Ta večnost pa ni trajala dolgo, da bi se Reka izmislila iz mesta spodi samovoljnosti, ki so »anektirali« Reko za Italijo. V reški državi, čije meje je določala pogodba, so se vršile v aprilu 1921 volitve v narodno skupščino. 8. nov. istega leta pa je izročil italijanski guverner eksekutivno reški vladi, ki ji je načeloval prof. R. Zanella. Toda 3. marca 1922 je prišlo do prevrata s katerim je bila zakonita vladna pregnana, Zanella je ubežal na jugoslovensko ozemlje, na Reki pa je ostala fiktivna italijanska vojaška vlada. — Visti o zvezi pogodbi s katero naj bi bil dosežen očitni sporazum glede Reke, so doslej še preveč nejasne. Da bi bilo mogoče presojati vso njeno dalekosežnost, Italija zasleduje bržčas gospodarske in politične cilje; hoče razširiti svoj vpliv v Srednjo Evropo in na Balkanu. Obenem pa zagotavlja svoji industriji balkanski trg. S tem, da razširi svojo suverenost na Reko, pride do važne postojanke na vzhodni obali Jadranskega morja, toda dvomljivo je, dali se bosta mogla v sedanjih razmerah razvijati sporedno italijanski Trst in italijanska Reka. Ako je jugoslovenska vlada popustila od pisanih pogodb, ki so garancirale svobodo Reke, je pripravilo do tega prepričanje, da bo lokalno popuščanje, četudi še tako važno, nadomeščeno z večjimi ugodnostmi, ki jih prinese deloma definhitni politični mir na Jadranskem morju, deloma pa garancija italijanske velesile za ohranitev nove srednje Evrope, kakor so jo ustvarile mirovne pogodbe.

Sokolstvo.

— Sokol I. v Ljubljani. V soboto dne 19. tm. ob 20. uri predava v društvenih prostorih brat prof. I. Bajžeti: »Zgodovinski pregled razvoja Sokolstva«. Bratje in sestre pridite polnoštevilno. Prosvetni odsek.

— Sokol I. v Ljubljani ima svoj redni občni zbor v sredo 23. jan. t. l. ob 20. uri (8. uri zvečer) v dvorani Mest. doma z občinskimi dnevnimi redom. Obenem vabi svoje člane in članice na članski sestanek, ki se vrši v četrtek 17. jan. t. l. ob 20. zvečer na Taboru. Na sestanku razgovor o kandidatih listi za društveni občni zbor. — Odbor.

— Ples Sokola I. se vrši v Kazini v soboto 1. marca.

— Sokolsko društvo v Ljubljani naznanja tužno vest, da je preminul večerni popoldne v obč. javni bolnici njegov dolgoletni član, bivši odbornik in vadiitelj brat Ivan Weber. Pokojnika, ki je marljivo deloval v društvu, spremimo na njegov zadnji pol korparativno v kroju. Pogreb se vrši ob pol 14. (pol 2. pop.) izpred obč. javne bolnice. Zbirališče v teledovodni v Narodnem domu točno ob 12. uri 45 minut (trikotni nea 1. uro pop.).

Julijska krajina.

— Iz Gorice. »Pevsko in glasbeno društvo« v Gorici je priredilo koncert v soboto in nedeljo. Uspel je prav dobro. Vse priznanje pevovodji g. Komelac. — Italijani so otvorili poleg drugih tudi tečaj za slovensčino, ki se je pričel 13. t. m. — Trgovska šola v Gorici bo avtonomni zavod Ministrstva bo prispevalo s 100.000 lirami. dežela, gorisko mesto in trezvska zbornica pa s 40.000 lirami. — Odvetniški pisarni sta otvorila v Gorici dr. Nikolai Tonkili in vpok. sodni svetnik Mašera. — Za volitve v videmski deželni svet je določila vlada sledeča okrožja: Idrija z Bov. eno, Kanalom in Tolminom; aljovski in komenski okraj z občini goriškega sodnega okraja. razven Gorice in Lečnika; postojalski in sežanski okraj; tribiške občine; Gračška in Krmin. — Kaj bo z zamenjavo denarja, se vračuje ljudstvo. To dni je bil v Gorici fin. odposlanec iz Rima, da se pouči o tem vračanju. Vprašanje pa je že zdavnaj temeljito pojasnjeno. Ljudstvo čaka takojšnje rešitve.

— V Podkraju župnikuje Alfonz Zarri. O nem pravijo, da je z raznimi vabilili hotel dobiti cerkvenika za svoje namene, toda, ker se ta ni hotel udati, za je odstavil iz službe, katero je opravljal že 33 let. Mož-poštenjak je rajše zapustil službo, kakor da bi podpiral hudobijo ter ravnal proti svoji vesti. Kdor je zmogel spoditi iz službe očeta s številno družino, komur se ne smilijo nečni otročiji, tak človek gotovo tudi v narodnem oziru ni preveč tenkočuten. Župnik si je pridobil italijanske državljanstvo, dosegel pa je s sumničnem tudi to, da mora učitelji, ki biva v teh krajih že 12 let, zapustiti Podkraje in oditi v Jugoslavijo. Župnik Zavri se lepo proslavlja s svojim delom med slovenskim ljudstvom. Zlastno je, ako nam škodujejo tuji, še zlastnostjo, ako zadržuje udarce slovenskemu narodu Slovenci, posebno še, ako se dobi tak duhovnik, ker se sicer vedno zatrdi, da je duhovništvo najboljši narodni stebel.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Sreda 16. jan.: Golobček. Red E.

Četrtek ob 8. popoldne Kar hočete; dijaška predstava.

Petek 18. jan.: Zaprt.

Sobota 19. jan.: Othello. Izven.

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Sreda 16. jan.: Aida. Red A.

Četrtek 17. jan.: Zaprt.

Petek 18. jan.: Notre-damski zvonar. Red F.

Sobota 19. jan.: Gosposvetki sen. Red D.

ANKETA ZA OBSTOJ NARODNEGA GLEDALIŠČA.

Maribor, 14. januarja.

Za nocoj (ponedeljek) ob 18. uri je župan Grčar sklical v mestno dvorano anketo v svrhu sanacije naravnost obupnih gmotnih razmer Narodnega gledališča, katerega obstoj je v nevarnosti, ako vlada vztraja pri svoji nezadostni subvenciji za tekoče leto.

Vabilo je bilo razposlano na vsa kulturna, gospodarska in politična društva, narodne korporacije, poslance, vojno oblast in odličnike. Vabilu se je odzvalo tudi častno število udeležnikov. Med odličniki sta se odzvala med drugimi tudi g. veliki župan dr. Ploj ter minister n. r. dr. Kukovec. Tudi vojna oblast je odposlala dva zastopnika. Od vabljenih narodnih poslancev sta se odzvala urednik Zebot in prof. Vesjenjak. Gosp. župan kot sklicatelj ankete po kratkem pozdravnem nagovoru razmere žalostno sliko gmotnih razmer gledališča. Gledališče podpira občinstvo, mestna občina in država. Mestna občina je stori la in še stori svojo dolžnost; podpira gledališče kolikor le more gmotno in v raznih dejavnostih. Tudi revnejši del občinstva, to je uradništvo, se zavzda svojih dolžnosti. Žal, da se te dolžnosti ne zavzdajo tudi imovitejši sloji. Tozadevno župan navaja naravnost samostne podatke pri abonentstvu. Abonentirani so samo trije trgovci, dva industrijska, pet odvetnikov, en notar, dva zdravnik, en oficir, dva carinika, od gostilničarjev in kavarnarjev le trije.

Država je doslej vsaj za silo podpirala upravo. Toda za leto se je baje po pomoči uradnika v finančnem ministru za Maribor določilo le 100.000 Din državne subvencije.

Župan navaja kot drastične primere druga mesta, katero dobe celo več, kakor so zaprosila. Kljub opozoritvi, da je treba Maribor še posebno podpirati, ker ne vzdržuje gledališče samo v zabavo, nego ker je gledališče v obsejnem mestu trdnjava nacionalne in državne misli, je dobil Maribor manj, kakor je zaprosil in kakor so dobila slična gledališča v drugih manj važnih mestih.

Župan opozarja na posledice, če se bo gledališče dne 1. aprila moralo zapreti. 40 igralških moči, večina s družinami, bo brez kruha in 60 drugih moči brez postarskega zaslužka. Državni upravitelj gledališča, dr. Brnčič govori o konferenci vseh gledaliških državnih upraviteljev v Beogradu, kjer se je povdarila potreba primerne subvencije tudi za Maribor. Inkasodohodka znašajo mesečno 40.000 do 50.000 Din, abonent 15.000 Din, temu nasproti pa stroški na gažah itd. 117.000, režijski stroški 22.000, tako da ostane deficit 81.000 Din. Inventar mora propasti, ker se ne more na novo nahajati.

V imenu Udrženja glumaca je govoril gledališki igravec T. p. v. e. c. ki je v ostrih oblikih podal sliko obupnega položaja vsega gledališkega ošabja, ako vlada ne uvidi po potrebe višje subvencije. Imajo od državne uprave kontrakt na eno leto in bodo primorani tožiti, če jih vlada pusti na cedilu.

Dr. Kukovec opozarja, da države ne obvezuje noben zakon za vzdrževanje gledališča. Pritožbe zdaj, ko je proračun že gotov, so prepozne.

Ko v. e. c. apelira na narodne poslance, Oglasita se navzoča poslanca Zebot in Vesjenjak.

Artijeritski podnuk. Kopčevič zavrača izpade na državo posl. Vesjenjak in Zebota. Anketa se je začela s srčnjem posebnih spomenice, ozir prošnje, ki ji redi g. poseben odbor, obstoječi iz župan, zastopnika vojne oblasti, poslance Zebota in odvetnika dr. Skupina. Izvolil se je tudi širši akcijski odbor za proračun, obstoječi iz zastopnikov vseh političnih strank ter iz g. Djamonja, Pinterja, prof. Prijatelja, Faveja, Kečarja in majorja Kovarčiča.

Z apelom na večjo propagando in tudi moralni pritisk na gotove sloje, je župan po 20. uri zaključil to znamenito anketo za zgodovino ogoženega obstoja Narodnega gledališča.

— Dijaška predstava. V četrtek, dne 17. tm. se vrši v dramskem gledališču dijaška predstava pri znižanih cenah. Vprizori se Šekspirjeva veseloigra »Kar hočete«. Predstava je namenjena v prvi vrsti dijaštvu, vendar jo lahko poseti tudi drugo občinstvo.

— Zvonček najboljši mladinski list. Starše ponovno ujudno vabimo, da narode svojim otrokom mladinski list »Zvonček«. Prva številka izide v popoldnevo noči opremi in z nadvse zanimivo vsebino zadnje dni tega meseca. List bo letos bogato ilustriran. Naročnina letno 30 Din, polletno 16 Din četrletno 9 Din. Naročnike sročejma »Centralna uprava listov UJU poverjeništvu Ljubljana, Franciškanauk. št. 6/1.

— Posetnik dramskega gledališča opozarjamo, da se vrši danes popoldne ob treh predstava pri znižanih cenah in sicer se vprizori Shakespearjeva veseloigra »Kar hočete«. Predstava je namenjena v prvi vrsti dijaštvu, lahko jo pa poseti tudi drugo občinstvo. Opera ostane ta večer zaprta. V petek zvečer se vprizori opera »Notredamski zvonar« za red F.

— Ivan Cankar v Splitu. Na Stefaniji dan 1923 je bila v Splitskem Narodnem pozorišču premijera Ivan Cankarjeve drame »Kralj na Betajnovi«. Režijo je vodil ravnatelj gledališča, znani pi-

satelj Niko Bartulović sam. Naslovno vlogo kralja betajnovskega igral je naš rojak, režiser g. Rade Pregarc, ki je s svojim globoko zasnovanim Kantorjem podal eno svojih najjačih kreacij na splitskem odru. Gospodu Pregarcu gre tudi največji del zasluge, da je Cankarjevo delo doseglo pri splitskem občinstvu tak nepričakovani uspeh: premijera je prostorno gledališče (preko 1200 prostorov!) napolnilo do kraja. — Ostale vloge so večinoma bile v dobrih rokah. Omeniti bi bilo še Maksa (g. Jovan Jovanović), Franco (ga Ida Pregarčeva) in Nino (gdca Kataliničeva). — Škoda, da je bil prevod tega Cankarjevega dela prav slab in ni mogel niti od daleč podati čara, ki ga »Kralj na Betajnovi« kot vsako Cankarjevo delo, čuva ravno v lepoti in ubranosti svoje jezika. Tudi sicer so šle skoro vse slovenske značilnosti drame v izgubo, kar pa ni motilo, da je ipak ostavila globok dojem v gledalčevem srcu, ki bi se bil s še vestnejšimi našudiranjem gotovo še znatno poglobil. — Na reprizi »Kralja na Betajnovi«, ki je bila na Sv. Tri Kralje, je predstavil prisostvoval tudi dramaturg ljubljanske drame, g. Oton Zupančič, slučajno navzoč v Splitu, kjer se je na potovanju na Hvar zaustavil za par dni. — Na splitskem odru so igrali jeseni leta 1921. o priliki otvoritve gledališča Cankarjevo »Pohujšanje v dolini Šentiljorjanski« v režiji g. Pregarca. Delo je doseglo velik umetniški uspeh. S »Kraljem na Betajnovi« se je splitsko Narodno pozorišče na skromen a dostojen način oddolžilo manom našega Cankarja o priliki petletnice njegove smrti. To je poglaviti pomen te vprizoritve.

K. D.

Rnjževnost.

— Edmond in Jules de Goncourt: »Reneé Maupérin«. Prev. P. V. B. Splošna knjižnica št. 15. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš. Din 15.— vez. Din 20.

Francosko literaturo poznamo večinoma iz nemških prevodov. Kajli krog tistih, ki lahko čitajo francoska slovstvena dela v izvirniku je pri nas razmeroma še zelo majhen. Zato je splošna knjižnica stori la prav, da nam je v P. V. B.jevem prevodu predstavila brata Goncourt, ustanovitelja naturalizma. »Reneé Maupérin« je roman, ki ga bo tudi naš človek bral z užitkom, kakor hitro se užit v nekatere francoske posebnosti. Zanimivo je delo, slika gotovih krogov francoske družbe v začetku druge polovice prejšnjega stoletja. Nekateri značaji so prav mojestersko risani in ima človek med branjem mestoma utis, da posamezne osebe sede kraj njega in kramljajo z njim. Prevajalec P. V. B., je skušal doseči v tem prevodu svoj višek in je dal jezikovno toliko, kolikor premore. Tudi je opremil delo s kratkim, informativnim uvodom, ki bo bralcu zelo dobrodošel. Cena in oprema sta v skladu in knjigo priporočamo.

Napačen prolog.

Milanski Corriere della Sera sprejema tudi z radostjo vest o sporazumu med Italijo in Jugoslavijo. Med drugim pa izvaja: Naravno, obstoji mir in mir, sporazum in sporazum. Italijanskoavstrijska zveza je zgodovina večrajšnjega dne. Treba hoteti, da bi bila italijanskojugoslovenska intimitnost povsem drugačnja, da bi ne bila samo vez, marveč skladnost, to je zblizanje duhov. Zato pa je prva dolžnost Jugoslavije, da italijanska majšina v Dalmaciji ne bo imela povodov za pritožbe, in da bo politika Jugoslavije do Madžarske in Bolgarske defenzivna in ne agresivna. Naša prva dolžnost je, da razumemo, da čin, ki smo ga izvršili, ne more ostati osamljen, da ti dogovori niso samo črka, marveč se razumejo kot duh, in na poti, ki smo jo nastopili, ne smemo poznati umikanja in povratka. Prihodnja ekspanzija je pred vsem v »vplivih« in prvi bo oni, ki jo bo prvi razumel, Mussolini je, spominjajoč se Francesca Crispija, rekel, da bo italijansko ljudstvo korakalo po poti svobode in veličine. To žele vsi Italijani in to ne bo neuspešno, ako bo epilog h konfliktu z Jugoslavijo prolog naši akciji v svetu.

Ta prolog italijanski akciji se je pričel s povsem pogrešenim opominom na Jugoslavijo gledé Italijanov v Dalmaciji in gledé naše politike do Madžarske in Bolgarske.

Resnica je, da se Jugoslavija strogo drži svojih obveznosti do italijanske peščice v naši Dalmaciji, in da se ta peščica nima pritoževati na ničemer. Kar ji gre, ima vsega v izobilju. Ako se je čula kdaj kaka pritožba s strani dalmatinskih Italijanov, je bilo to zavijanje ali gola laž.

Naša politika do Madžarske in Bolgarske ni agresivna, ampak defenzivna. Agresivni so pogostoma Madžari in Bolgari. To menda vedo tudi v Milanu in ne moremo se načuditi sicer serijoznemu listu, da prihaja s takimi puhlimi očitki pred nas v tako resnem trenutku po razloženju sporazuma. Tak prolog k novi italijanski akciji v svetu je napačen in pričena pobijati sporazum z Jugoslaveni, ko še ni podpisan!

Zelimo poštene sprave in zblizanja duhov tudi mi, toda že danes velimo Italijanom, da ne smejo iti po poti, ki jim jo kaže »Corriere della Sera«. Kriva obdolževanja zavračamo in svetujemo italijanski javnosti to-le:

Razlika je med mirom in mirom, med sporazumom in sporazumom. Treba hoteti, da bo italijanskojugoslovenska intimitnost ne samo vez, marveč pravo zblizanje duhov. Zato pa je prva dolžnost Italije, da naša jugoslovenska večina v Juljski krajini ne bo imela povoda za pritožbe in politika Italije do Madžarske in Bolgarske ne sme biti več zahrbtna in proti Jugoslaviji hujšajoča. Svoboda in veličina za ene in za druge! — Clara pacta, boni amicit!

Poslanik dr. Ciril Dušek.

Iz Kaire v Egiptu prihaja vest, da je tamkaj dne 12. t. m. umrl izredni poslanik in pooblaščen minister češkoslovaške republike, g. dr. Ciril Dušek. Dr. Dušek je bil po poklicu žurnalst. Bil je med voditelji ene češke mlade generacije, ki je pod vodstvom sedanjega predsednika češkoslovaške republike, dr. Masaryka, sistematično delovala za osvoboditev češkoslovaškega naroda izpod avstrijskega jarma. Po končanih gimnazijskih študijah je stopil Ciril Dušek v uredništvo praškega »Časa«, ki je bil organ takozvane realistične stranke, kateri je pripadal tudi prezident dr. Masaryk. V uredništvu »Časa« je ostal do 1. 1914., oziroma do 1. 1915. Bil je izredno sposoben in aktiven novinar. Zanimal se ni samo za interne češke razmere, marveč je skušal navezati stike tudi z ostalimi slovanskimi narodi, kar se mu je v polni meri posrečilo. Takrat so prirejali slovanski žurnalisti redne letne kongrese, katerih se je udeleževal tudi Dušek. Ko je leta 1914. izbruhnila svetovna vojna, je avstrijska vlada nastopila tudi proti »Času«, v katerem je tik pred vojno izšlo več protiaustrijskih člankov in notic. Avretirali so Duška kot odgovornega urednika in domnevanega pisca teh člankov. Dušek je bil dalj časa zaprt na Hradčanih. Preiskava je trajala silno dolgo. V ječi je Dušek obolev in so ga morali na predložo zdravnikov poslati v Dalmacijo na lečenje. Toda kmalu nato so ga telefonično zopet pozvali v Prago, kjer so ga postavili pred vojaško sodišče. Bil je obsojen na šest mesecev težke ječe. Ni se odesedel te kazni, ko so mu naprtili nov, še nevarnejši proces. Znani zloglasni vojaški avditor dr. Preminger je vložil proti prof. dr. Masaryku, ki je utekel v inozemstvo, obtožnico radi veleizdaje in ker ni mogel dobiti Masaryka v svojo pest, je naperil svojo obtožbo proti uredniku njegovega glasila »Časa«, Cirilu Dušku. Oktobra meseca 1915 so Duška v drugi držici aretirali in ga pripeljali na Dunaj. Dušek je bil obtožen, da je bil v veleizdajniških zvezah s prof. Masarykom in da mu je pošiljal v Švico tajna zapupna poročila. Z Duškom vred je bila obtožena celokupna redakcija »Časa«. Do obsodbe v tem procesu sicer ni prišlo, vendar pa je Dušek sedel v ječi do 1. 1917., ko je bila izdana Karlova amnestija za politične zločince. V du najski ječi je dobil Dušek kal boleznii, ki mu je sedaj prestrigla nit življenja. Ko se je vrnil v Prago je bil že močno bolan. Moral je iskati pomoči v Po doškem sanatoriju. Tu je toliko okrev al, da se je že 1. 1917. zopet aktivno udeleževal takratnega narodnega pokreta. Aktivno je sodeloval pri snovanju velike češke narodne stranke, ki bi naj ob koncu vojne prevzela vodstvo češkega naroda. Kot zastopnik realistične stranke se je udeležil posveto vanj v Luhačevicah in Turnovu. V tem času je postal član češkega narodnega sveta ter je obrednem urejeval tednik »Češka Straža«. Po prevratu je bil Dušek izvoljen v prvi češkoslovaški parlament. V tem času je tudi absolvir al juridične študije in bil promoviran v Pragi za doktorja prava. Leta 1921. je bil imenovan za prvega poslanika češkoslovaške republike v Bernu. Tu se mu je zdravje tako poslabšalo, da so mu zdravniki priporočali, naj išče leka na jugu. Češkoslovaška vlada je to vpoštevala in imenovala dr. Duška za poslanika in pooblaščenega ministra pri egiptovski vladi v Kairi. V Kairi je nastopil svoje službeno mesto 1. 1922. Toda bolezen je še tako napredovala, da mu tudi milo egiptovsko podnebje ni moglo več vrniti zdravja. Hiral je in pečal, dokler ga ni v soboto smrt rešila trpljenja.

Ciril Dušek je bil velik prijatelj Jugoslovenov, zlasti Slovencev, s katerimi je bil zlasti pred vojno, a tudi kasneje v živahnih stikih. Tudi v Ljubljani je bil opetovano. Bodi odličnemu sinu bratskega češkoslovaškega naroda ohranjen tudi pri Slovencih prijazen in trajan spomin.

Podpirajte obunane slepe in daruite »Podpornemu društvu slepih«.

Zakaj zapostavljanje?

V Ljubljani je torej ustanovljena oblastna žd. direkcija, kar je pozdravila naša javnost z velikim zadoščenjem. Postavljeni so tudi načelniki posamičnih oddelkov te direkcije. Razen enega so ostali vsi stari načelniki na svojih mestih. Samo centr. nadzornik g. Al. Pregelj ni bil imenovan za načelnika prometnega oddelka, katero službo je preje opravljal. To je vsakogar čudno, ker je g. Pregelj s svojim delom pokazal ne samo svoje izredne sposobnosti, marveč tudi, da je bil na svojem mestu.

Uradniki - Ljubljanci se bodo dobro spominjali, da je bil on tisti, ki je že tedne pred prevratom v oktobru leta 1918 klical zaneslivo jugoslovensko železnico na tajne sestanke, kjer se naj določijo smerice za čas, ko se osvobodimo, za čas, ko bo treba armade tulerodev prevažati skozi Slovenijo. Na teh sestankih so bili dogovorjeni ukrepi, ki so edini rešili našo ožjo domovino pred opustošenjem po tulerodni soldateski. Ob grevratu je vse delo ležalo na ramah tega moža. Uvedel je na vseh progah južne železnice v Sloveniji in Hrvatski slovenski uradni jezik. Slov. brzojavke, po njem v energičnem tonu oddane na vse postaje, so dale pogum tudi mladenčcem. Že totalno izmučeno uradništvo na progi Kormin - Nabrežina - Maribor je pod njegovim vodstvom vztrajalo in izvršilo s transportom stoitsočev delo, ki ga najbrže nihče nikdar več ne izvede. Znana stvar je, da se je ravno pri njem zgledal konec oktobra leta 1918 avstro-ogrski gen. stab. soške fronte z namenom, da se določi »Abtransport« soške armade. Gospodje od gen. štaba soške armade so bili mnenja, da bo trajalo pač 30 dni, predno bo ta armada prešla Slovenijo. Ko pa je takratni prom. kontrolor izjavil, da se bo to pač že izvršilo v 10 dneh, so mladi, da ni pri zdravi pameti. No, z. Pregelj je s svojimi jugoslovenskimi železnikarji izvršilo delo točno v 10 dneh. Konec novembra 1918 je takratni major Majster zasedel Maribor, Mariborski nemški železnikarji so takoj radi tega napovedali protestno stavko. In Majster bi bil sigurno izgubljen in z njim gotovo tudi Maribor in levi breg Drave za Jugoslavijo, ako bi mu ne priskočili na pomoč mož, ki je danes — kakor se reče, od čaga n! Pregelj je na lastno pest sestavil posebni vlak, posadil v njega četo istrskih in zvestih Jugoslovenov - železnikarjev, ki so v noči od 30. na 31. novembra zasedli Maribor in naslednje dni pa Koroško in Ljutomerško progo. Stralk mariborskih nemških železnikarjev je bil strit in s tem je bilo Maistru dana prilika, si nabaviti novih sil, s katerimi mu je bilo mogoče držati Maribor. Kaj bi bilo z Mariborom, s koroško in Ljutomerško progo že v decembru, če bi bili vsi ta kralji zasedeni po nemških železnikarjih, so nam pokazali dogodki v prvi polovici leta 1919. Prepričani smo, da bi v tem oziru tozadevno lahko mnogo povedal g. gen. Maister sam. To z narodnega stališča.

V letih 1919, 1920 in 1921 je vladala na jugoslovenskih železnikah kriza, ki je grozila uničiti naše gospodarstvo. Pod Pregeljevim vodstvom je obratovala južna železnica — skoraj bi rekli — brezhibno. Le dve točki v državi sta bili, ki sta morali zmagati ves promet z inostranstvom. Logatec, ozir. Rakek in Maribor. Naša trgovina in industrija se ima zahvaliti zopet temu železnikarju — strokovnjaku, ki je vedel in znal, kdaj da je treba zapreti ali odpreti meje, da ji je bilo omogočeno se razviti na sedanjo višino. Članki, ki so svoječasno izšli v tem smislu v slovenskih in hrvatskih časopisih, kolih avtorji so bili iz trgovskih in industrijskih vrst, nam pač dovolj pričajo o zmognostih moža, kateremu je bilo odvzeto mesto, katero je vodil v najtežjih časih.

Mož, ki zapušča sedaj svoje mesto, je imel pač tudi pri ustanovitvi prejšnjega obratnega ravnateljstva juž. žel. v Ljubljani velike zasluge. Saj vemo, da je v začetku vse delo ležalo na njegovih ramah za kar je žrtvoval mnogo noči, vse pa je v prid in prosep jugoslovenskih železnici. Ne dvomimo da bi bile razmere na glavni progi Ljubljana - Zagreb druge, kot so danes, če bi se delalo po intencijah tega moža in da bi ne bilo danes potrebno gotovim faktorjem se zanimati za položitev drugega tira na omenjeni progi. Zato smo uverjeni, da bo javnost znala ceniti delo moža, ki zapušča svoje mesto in da mu bo tudi najhujši sovražnik priznal izredne zasluge, ki si jih je pridobil v svoji stroki za Ljubljano, Slovenijo in vso državo.

Prepričani smo, da nas mož ne zapušča za stalno. Gotovo bodo merodajni faktorji upoštevali njegove zmognosti in zasluge, ter ga ne oziirale so na desno ne na levo — zopet poklicali na primerno in vplivno mesto, kjer bo s svojim strokovnim znanjem lahko uspešno služil svoji domovini.

Izpred sodišča.

— § 104. Povodno sliavlja neke promocije sta našetela že precej pozno v noči, in v dobrem razpoloženju dva gospoda, ki sta bila tudi precej glasna. Trčila sta na Bregu na stražnika in razvilo se je, kot je to običajno, prerekanje, ki je že marsikoga dovedlo do nepremišljenih besed in dejanj, ki znajo biti včasih precej draga. Ker sta tudi stražnika malo preveč nahrnila in razbila ob bregu steklenico, sta bila obsojena vsak na 25 Din denarne globe. Za 25 Din huiše se je pregrešil napram orožnikom na podoben način pos. Janez Kočar iz Studenca. Njegova sinova sta bila namreč obtožena, da sta ustrelila zajca na vojaškem vežbališču. Ob priliki hišne preiskave je mož nahrnil orožnika, da na njihove posledice nič ne da, in da ne bosta dolgo okrog hiše hodila. Za te nepravide besede je bil obsojen Kočar na 50 Din globe.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 16. januarja 1924.

K dejanjem...

Položaj, ki so si ga v zadnjem času ustvarili Nemci v Sloveniji, je nenaraven. Naduti pangermanistični miselnosti naših Nemcev niso zadostovali svobodni zakon in pravica, ki jim jih je dala Vidovdanska ustava. Z neprimerno težnjo po starem položaju v bivši Avstriji so izrabili nerodno situacijo v narodni skupščini ter danes prehajajo na čeli črti v ofenzivo. V mariborski oblasti imajo močne industrije v svojih rokah. Ta gospodarska konsolidacija je v Sloveniji še večja, ker posega vanjo dunajski bančni kapital direktno preko naših domačih bančnih zavodov. Tudi na nacionalnem, šovinističnem polju so si opomogli. Nova država je po pravici pričakovala, da se bodo številni štirski in kočevski renegati povrnili v naročje materinskega jezika in matere domovine. Tajni nemčurski agitaciji pa je uspelo obdržati renegate in jim viliti še hujšega besa do vsega, kar je slovenskega in jugoslovenskega. To in pa obstoj nemške politične stranke v Sloveniji kaže, da naši Nemci nočejo mirnega in slovnega življenja lojalnih državljanov, da se ne zadovoljujejo z mirnim gospodarskim in duševnim napredkom, marveč da hočejo vzpostaviti sramoto slovenskega renegatstva s staro pangermanistično oploj.

Naše časopisje pozorno zasleduje to stremeljenje naših Nemcev, računajoč na bližnji padec samoradikalne vlade. Divimo se predrznosti Nemcev in nemških poslancev ter listom, da ne računajo s to možnostjo in z vsemi posledicami, ki jim bodo sledile. Mi Slovenci pa bi prav storili, da se ne zanašamo samo na bodočo vlado. Zadevo naj vzamemo v lastne roke in naj sami na temelju svojih pravic ter državnega programa onemogočimo sramotne politične pojave renegatskih drobec v mariborski in ljubljanski oblasti. Ze parkrat smo opozorili naše akademske in nacionalne organizacije, da je vprašanje nemških renegatov bistveno prosvetno in kulturno in da je pripisati samo naši inferiornosti ter brezdelnosti, ako nacionalne razmere na severni granici niso takšne, kakor zahtevalo naši narodni in državni interesi. V ljubljanski in zlasti v mariborski oblasti potrebujemo propagando idej mladega jugoslovenskega naroda, njegove bodočnosti, njegovih kulturnih nalog in dolžnosti v obeh oblastih treba stvoriti razpoloženo proti opičjemu posnemanju tujih vzorov in za samostojnost v vsem javnem življenju. Zelim si novo dobo kulturnih taborov, moderne kulturne organizacije potom prosvetnih tečajev, nadaljevalnih šol, predavanj, umetniških in pevskih nastopov, potovalnih učiteljev itd. Upamo, da bi se pri tem veljavno delu narodne obrane naše vse naše politične stranke in vse naše mladinske in kulturne organizacije. V to svrhu je treba sklicati sestanek in tamkaj sestaviti enoten upravni in poslovni odbor, ki nato izdela podroben načrt nacionalne in državne propagande v ljubljanski in mariborski oblasti ter preide k dejanjem!

★ ★ ★

— Napredna zmaga v Poljanski dolini. Iz Poljanske doline smo dobili razveseljivo vest o veljavnem naprednem uspehu. V Oselici, v obmejni občini v Poljanski dolini, so imeli preteklo nedeljo občinske volitve. Značilno je, da klerikalna stranka pri teh volitvah ni mogla vložiti niti kandidatne liste. Vloženi sta bili dve listi: gospodarska in SKS. V gospodarski stranki so bili združeni demokrati in razne druge napredne struje, podpirali pa so jo tudi treznejši elementi v klerikalni stranki. Volitve so se vršile v najlepšem redu in so donesle popolno zmago naprednim strankam. Gospodarska stranka (JDS) je dobila 15 mandatov. Samostojna kmetijska stranka pa 10. Ako bi bili pri volitvah tudi nastopili, bi za napredno stvar ne bilo nobene varnosti, ker bi imeli v tem slučaju združeni napredniki vključno vsemu še impozantno večino. Povdariti je treba, da sta obe napredni skupini delali spozrazumno, čemer je tudi pripisovati neoprekanen velik uspeh. Volitve v Oselici zopet kažejo, kaj se da na kmetih doseči za napredno stvar, ako vsi napredniki složno in spozrazumno nastopajo. Klerikalna pšenica gre v klasje samo, ako se napredniki med sabo prepriajo. Napredniške na deželi je že zdavnaj srečala pamet, kdaj bo one v Ljubljani?

— Zamašeni vili! Z ozirom na zadnji vladni odlok, ki je po pravici poudarjal, da so mestne finance v skrajno neugodnem stanju, je dan mestni občini tudi resen in oster mikal, da ne sme več najemati novih milijonskih posojil niti zviševati obinskih davkov ali doli, še manj pa sklepati o novih, ker riskira drugače — kakor je med vrstami čitati — razpust občinskega sveta. Klerikalci se baie nečejo pokoriti ukrepom vlade, zato računajo, da njihovo gospodarstvo na magistratu ne bo več dolgo trajno.

— »Delo« črnordeče koalicije. Koliko se briga »Zveza delovnega ljudstva« v občinskem svetu v resnici za vestno delo, priča najbolj dejstvo, da se je na magistratu in v odsekih nabralo toliko zadev, ki čakajo že dva meseca na rešitev v javni seji, da bo prihodnja seja dne 22. t. m. trajala tri dni, če ne celo štiri, da bo mogoče vse vsaj površno rešiti. Odkar imajo finančni referat v rokah komunisti, se gleda v prvi vrsti na to, da se denar mestnih davkoplačevalcev izrablja in razmetava za strankarsko-politične namene, vsi drugi interesi prihajajo še le v drugi vrsti v poštev.

— Slovo g. Spitalskega z Dunaja. Z Dunaja nam pišejo: Češka trgovska zbornica na Dunaju je priredila 13. t. m. poslovnih večer svojem ustanovitelju in prvemu predsedniku g. Jos. Spitalskemu. Dvorana »Kursalon« ob Parkingu je bila polno zasedena; došel je cvet češke manjšine, zastopniki vseh društev in gospodarskih organizacij. Navzoča sta bila tudi č. poslanik in konzul in zastopnika dveh jugoslovenskih bank iz Zagreba in Beograda. — Nešteto je bilo govornikov, ki so pričeli, kaj je bil Spitalsky češki manjšini in kako vsestransko je bilo njegovo delo. — Vredno bi bilo, obširneje popisati to delo za vzor, kako je treba pozitivno delati in biti povsod na svojem mestu. Komur so dani duševni darovi in gmotna sredstva. — Od 19. do 20. zvečer — govori, ki so bili slavospev delu za č. manjšino. Zastopnika dveh jugoslov. bank pa sta omenjala zasluge Spitalskega za razvoj denarništvu v Jugoslaviji. — Gosp. Spitalsky se je zahvalil vsem svojim čestilcem za mojstrskim govorom po vsebini in obliki. — In tako je odšel za mnogimi drugimi tudi ta treznomislec delavec na gospodarskem polju! Ali je bilo to res potrebno?

— Poklicno gasilstvo, t. j. moštvo, orodje, inventar, prizidek v Mestnem domu itd. je stalo mestno občini v preteklem letu 3 milijone in nekaj sto tisoč kron. — Kakšen luksuz je sedanja črnordeča kraljica napravila s tem korom mestni občini, dokaže delstvo, da ima n. j. veliki Zagreb ravno toliko (18) plačanih poklicnih gasilcev kot naša mala in beraška Ljubljana. In ista potrata iz tistih tak zvanih »gasilskih urad«, ki stane mestno občino mesečno nad 25.000 K.

— Memoari kraljeviča Gjorjia. »Novosti« javljajo, da v kratkem izidejo v tisku memoari kraljeviča Gjorjia. — Predsednik lekarn. Ministrstvo za narodno zdravje je odredilo da se naj čim najprej izvrši pregled vseh lekarn in drogerij v državi. O izvršenem pregledu imajo podrejene oblasti nemudoma poročati ministrstvu.

— Zahteva naše ekspozitne trgovine. Beogradska »Pravda« poroča, da je finančnemu in trgovskemu ministru došla spomenica trgovske in obrtniške zbornice za Slovenijo, ki v interesu naše ekspozitne trgovine zahteva, da se določi posebna taksa v znesku 6% od celokupne vrednosti na blago, ki ga uvažajo ali izvažajo velike tržnice trgovcev. List pravi, da je ta zahteva upravičena in razumljiva, ali da je težko izvedljiva.

— Smrtna kosa. Danes je umrla gospodična Franica Mikuževa, sestra g. Iv. Mikuža, ravnatelja Hlp. banke in majorja Mikuža v Beogradu. Pokojnica je bila navdušena Slovenka, ki je rada podpirala vsa narodna društva. Živela je samo svojem domu. Pogreb bo v petek 18. t. m. ob 16. na pokopališču v Sv. Križu. Blag ji spomin, njeni rodbini naše sožalje. — Po mučni bolezni je umrl g. Ivan Weber, zlatar v Ljubljani. Pokojnik je bil eden najdelavnejših in najbolj poštovanih aktivnih članov Ljubljanskega Sokola. Sodeloval je pri vseh prireditvah in bil navdušen telovadelec, dasi je že delj časa bolehal. Pred tedni se je pri telovadbi ponesrečil in na posledična notranja poškodbe je tudi umrl. Pogreb bo jutri v četrtek ob 13. Sokoli ga ohranijo v trajnem prijaznem spominu.

— V Zagrebu je umrl Mirko Divković, bivši dolgoletni ravnatelj gornjevrške gimnazije v Zagrebu. Pokojnik ni bil samo odlični šolnik in vzgojitelj, marveč tudi odlični književnik, ki je obogatil hrvatsko književnost z marsikatero dobro knjigo. Posebno se je odlikoval kot prevodilec iz ruske književnosti. Bil je že dlje časa v pokopju in kot vpočenec živel seveda v veliki bedi. V svoji oporoki je odredil, da se mora njegov pogreb vršiti v zgodnjih jutranjih urah. To se je tudi zgodilo. Kljub temu se je udeležilo njegovega pogreba izredno število občinstva, predvsem njegovi bivši kolegi in učenci. Ravnatelj gornjevrške gimnazije je bil od l. 1884 do 1908.

— Celjske vesti. Seja celjskega občinskega sveta se vrši v sredo zvečer v mestni posvetovalnici. Med drugim bo na seji tudi volitev članov v stanovniško razsodišče. — Uradni popravi v starih volilnih imenikih. Mestni magistrat mora v času od 1. do 31. januarja tek. leta uradoma izvršiti popravke v volilnih imenikih. Vse osebe, ki imajo pravico do vpisa v stalne volilne imenike in še morda niso v nje vpisane, naj se zgledajo v času od 14. do 25. t. m. med 9. in 12. dopoldne v sobi št. 2, mestnega magistrata. Seboj je prinesli krstni list, potrdilo državljanstva SHS in bivanje v občini. — Tvorinica za kovinasto posodo, dosedaj last g. K. Partinca na Spodnjem Lanovcu je prešla

v roke delniške družbe. Lastniki so po večini celjski denarni zavodi. — Nalezljivi vili boleznai v letošnji zimi v Celju ni zaznamovani in je zdravstveno stanje v splošnem povoljno. Par slučajev škrlatinke se je pojavilo v Cretu pri Celju.

— MARIBORSKE VESTI. Več evidenc za javne prireditve. Tri večje javne prireditve (gledališka anketa, carska konferenca, Ljudska univerza) v ponedeljek zvečer so zopet pokazale staro bolezen škrlatince večjih javnih prireditev: po celi mesec in še več ni posebnega ne tu ne tam, a naenkrat pa vse nakopičeno na en večer. Za take velike akcije je veliki Maribor vendarle — premajhen. Narodno trpi pri tem vsaka prireditev. Tista peščica ljudi, ki se danes sploh še zanima za javne prireditve, se ne more raztrgati. Zanimivi so vzroki te bolezni. Predvsem naši ljudje premalo čita. Mnogo je inteligence, ki sploh ne čita niti lokalnih listov ali pa samo — inserate, če slučajno kaj potrebuje. Ko je vaša dopisnik po končani gledališki anketi prišel na carsko konferenco, in je spričo dejstva, da je bila konferenca razmeroma slabo posečena, opozoril predsedstvo na gledališko anketo, je bilo splošno videti nemalo začudenje, kakor da se ni o tej anketi nič pisalo po listih. Drugi vzrok je pomanjkanje evdence, ponajveč ravno zato, ker ljudje premalo čitajo in če že čitajo, vse sproti — pozabijo. Vse to velja še v posebnih meri tudi za društvene prireditve. Več smatrnosti, več smisla za skupnost! — Zlostna statistika. Na gledališki anketi smo gledališke gledališča slišali številke, ki so naravnost sramotne za dotične sloje, ki bi si lahko privoščili gledališče, ako že ne zase, vsaj za svoj račun. Treba pa ob tej priliki ponovno povedati, da je mariborsko gledališče tudi pod nemškim režimom bolehalo na isti bolezni. Premočnišči so se ga ogibali, niso imeli smisla zanj. Tudi starice Mariborčani so zvečer raje pohaiali v gostilne in kavarno nego v gledališče. To je bilo dobro samo za uradništvo in nižje sloje. Povprečno je bil obisk še slabši kakor je sedaj. Le skrb od druge strani (vlade itd.) je bila večja — to pa zgolj iz nacionalnih ozirov. Naši ljudje so se nad tem zgrajali, tudi danes se nahajajo sami na istem potu. Tudi njim so ljubša stalna omizja do 23. ure v zaklenjenih gostilnah, do 3. ure jutraj v baru. Izmed prizadeti prihaja tu posebno v poštev naša industrija in trgovina, ki si dela za abstinenčno slabo reklamo. Vsi skupaj pa se ne zavedajo, da je danes velik razloček med nekdanjimi nemškimi in sedaj slovenskimi gledališčem. Takrat se Nemcem ni bilo treba bati, da jim ga vzamejo Slovenci. Danes vemo vsi Slovenci, da je ta hram ne samo gledališče, nego naša nacionalna kulturna posest, po kateri preže Nemci že od trenaška, ko so ga izgubili. Saj je haš ta njihova zahteva ena glavnih zahtev Nemcev namram vladi, in vse kaže, da jim hoče vladati na ta način omogočiti vsi delno vrnitev v toliko, da si pridobijo tudi Nemci solastništvo za prireditve nemških predstav. To pa bi bil konec »Narodnega gledališča«. Če pride od tega, si bodo tudi imovitejši Slovenci še več krivili ko Beograd. Zato je tudi od narodnokulturnih društev zelo neprevodno, da ustanovljajo haš v kritičnem času svoje lastne odre, ker a tem odvajajo še tisto peščico ljudi, ki je dandaj pohaiala v Narodno gledališče. Nikoli nismo nasprotniki takih odrov. Nasprotno, pozdravljamo jih! Toda sedaj ni čas primeren zanje. — Nova zima. Po mrzljih, k dožnju nagnjenih dnehi smo dobili zonet novo zimo, temperatura v torek zjutraj je padla zopet na 6° pod ničlo. Mrzel severovzhod je premagal tople južne vetrove.

— Poroka. Poročil se je gospod Hinko Jezovšek iz Ljubljane z gospičo Eno Fabricci iz Sarajeva. Poroka se je vršila dne 6. jan. t. l.

— Sprejem mladeničev v mornariško strojno šolo. Tekom meseca januarja 1924 se so sprejeli v mornariško strojno šolo v Djenovišu (Boka Kotorska) 75 mladeničev v starosti od 16 in pol do 19 let, ki se bodo po sprejemnem izpitu razvrstili v strojno oziroma električno stroko. Pouk traja 12 mesecev. Lastnorodno pisane prošnje je vlagati do 31. januarja 1924 pri Komandantu strojarske šole mornarice, Zelenika (Boka Kotorska). Vse nadaljnje podrobne informacije daje mestni voljaški urad, oziroma so razvidni iz konkurence. Ki je nabit na mestnih uradnih deskah na magistratu in na bivši občinski hiši v Sp. Šiški.

— Prilet italijanski špilov. V Dalju je bil prilet neki Gabrijel Nagaj, kateri je bil osumljen voluhstva v prilog Italiji. Slednji ima na Reki ženo, kateri je pisal na ime Gjurgjević in preko katere je pošiljal voluhovska poročila v Italijo. Do sedaj je ugotovljeno, da je odposlal 473 takih pism, v katerih je v glavnem poročal o gibanju Radiceve in klerikalne stranke ter o številu vojske v Hrvatski in Sloveniji. Zbral je tudi podatke o drugih voluhih, nahajajočih se v Jugoslaviji. Nagaj je bil prepleljan v Beograd.

— Uboj na Suhorju. — Kje so oblasti? Iz Bele Krajine nam poročajo: V občini Suhor pri Metliki se je na praznik Sv. Treh kraljev vršila skupščina pogrebnega župniškega združenja, pri kateri se je plačevala članarina. Prišlo je tudi veliko umirajočih iz sosednje župnije Drage, kakor tudi katolikov iz župnije Suhor. Vsi so se zbrali na Hrastu št. 27 v gostini pri Rajtici. Zafeli so vsi prav židane volje. Med plesati. Bil si tudi domači vasi 26letni čevliar Marko Sibar, ki se je precej napil, vendar nerodnosti ni počutil. Gostilničarka Mara Popovič je ukazala ob 16. dopoldne svojem hlapcu, da naj ga vrže iz gostilne na sneg. In tako se je tudi zgodilo. Pred gostilno na so nadanil Sibarja Peter Reha. Marko Sibar, ki je Janko Popovič, vzi iz Drage, ter mu zadali haje smrtne udarca. Vse to je videla hčerka gostilničarke, Danica, ki je takoj tekla v gostilno ter poklicala Roziko Težak, da naj gre pogledat, kaj delajo s Sibarjem. Ko je Rozika prišla, je že ležal Marko na obrazu. Imenovan sivež so reveža s snegom ometavali. Ko jim je začela Rozika kaj delajo, so si odvrnili: »Sto te brigele! Nato je jelo dekle Sibarja vdirigovati in klicati, a ni bilo nobenega siveža več. Nato je poklicala Antona Prosenika iz gostilne, da ji je pomagal moža položiti na voz in odnesti domov. Doma se ni nič več zavedal, ter je morda ob 3. urah umrl. Znak udarca so bili videli na glavi na desnem senecu, za desnim očesom in zadaj na vratu in na telesu je bil ves črn. Na vse zgodaj je šel njegov oče naznaniti

zločin orožnikom, in drugi dan sodišču v Metliki ter prošil za sodnijski ogled. Čakalo pa se je na ogled zamaši Nobena oblast se ni ganila. Truplo je ležalo šest dni nepokopano, potem pa ga je pokopal domači župnik vključno temu, da se mu ni od nobene oblasti nič sporočilo in ne naznanilo pravega vzroka smrti. Ta brezbržnost oblasti je med ljudstvom povzročila veliko nevoljo in ogorčenje, kar je razumljivo. Marko Sibar je bil sicer priden obrtnik. N. v m. p.

— Grozna smrt v plamenu. V noči od 10. na 11. t. m. je izbruhnil v nekem hlevu v okraju Dordola požar. V hlevu je bilo 6 konj in poleg je spal 50-letni sluga Nikola. Požar je bil šele opazen, ko je bila strelha v plamenu. Delavci, ki so prišli na pomoč, niso mogli več rešiti ne konj in ne slugo. Ognjegasci so karnele požar lokalizirali. Škoda znaša okoli 100.000 D. Sumi se, da je Nikola zaspal s tlečo cigareto v ustih, od koder se je vnelo seno.

— Pozor pred plazovi in strehi Južni sneg je začel zadnje dni drčati s streh. Uspajo se z njih kar celi plazovi. Tu je pasantom potrebna opreznost, zato naj hodi vsak raje po sredi ceste ali pa ob zidu hiše, da ga takle plaz ne »opiazijo« po glavi in hrbtu!

DRUŽBA PONAREJEVALCEV KOVAČEV.

Rezultati preiskave.

Preiskava proti aretiranim ponarejevalcem 10 Din bankovcev, o čemur je naš list že poročal, je sedaj končana. Policijske oblasti so aretirale vsega skupaj 23 oseb, ki so bile vse prepeljane v Beograd. Na podlagi zbrane dokazne materiala je sodišče mesta Beograd pridržalo v zaporih samo enajst osumljenec in sicer so ostali v zaporu sledeči: Ignac Zupančič, glavni organizator za falzificiranje in prenos novčanice iz Italije Pavel Dobrojevič iz Knina, Rudolf Kuklić iz Zadra, Ivan Brestovac, detektiv iz Zagreba, Vukota Glukonović, trgovec s preprogami iz Beograda, Milan Miklavčič iz Zagreba, Radomir Adamović iz Beograda, Sveto Nedeljković, komik iz Beograda, Nikola Rupčić iz Zagreba, Alfonz Zarnik iz Preserla, Jakob Čelešnik iz Brezovice pri Ljubljani ter Marija Gabrenja iz Rakeka.

Obtoženi so priznali svojo krivdo. Vendar, kot je videti, glavni krivec ni Zupančič, temveč neki Anton Godina, ki ga pa do sedaj še ni dosegla roka pravice. Te dni je prišlo do novega odkritja. Obmejni policijski komisariat na Raketu je zaplenil ponarejeni 100-lirski bankovec in ga poslal v Beograd s pripombo, da obstaja sum, da je tudi te bankovce ponarejevala ista družba.

Sodišče mesta Beograd je izročilo Narodni banki 120.000 falzificiranih bankovcev, ki jih je policija zaplenila pri aretiranih razpečevalcih. Ostali aretiranci, tako člani rodbine Lenassi, Julij in Mira, so bili izpuščeni na svobodo.

— Telesno zaprtje. Višjezdravniška poročila iz splošne bolnice na Dunaju znamenajo, da se z grenčico »Franc-Josef« dosežajo izborni uspehi.

— JAJKA SO DRAGA. MESO JE DRAGO, zato uživajte »Pekateke«, ki so enako redilne, kakor meso. So najcenejše, ker se zelo nakuhajo.

— Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani opozarja na današnji insarat Ciril in Metodovih vzgalec. V preteklem letu je družba prejela od vzgalec Din 20.050 in ne 12.980, kakor je bilo v našem listu z dne 12. t. m. objavljeno. Čim več se bodo družbenih vzgalec prodalo tem več prejme družba. Zatorej pripravljamo, da naj vsakdo zahteva edinole naše Ciril Metodove vzgalec.

— Najcenejše in najnovejše oblike se dohijo s a mo v Selenburgovi ulici št. 3 pri Gričar & Melaj.

— Kar vi potrebujete, to je Elzafund. To pravo domače sredstvo, katero prežene Vaše bolečine! Polvkusna piščalka Din 27. Lekarnar Eug. Feller, Stubica Donja, Elzafund št. 238, Hrvatska.

Turistika in sport.

— T. K. »Skala« podružnica Jesenice priredi v nedeljo 20. t. m. ob 13. prvenstveno sankarsko tekmo z »Jesenjskih rovtov«. Start pod »Zamakom«, cilj pred »Višnjarem«. Dolžina proge 3 km. Prijavnina za člane je 10 Din, katero je oddati obenem s prijavo v restavraciji »Bodlaja« na Savi do 18. t. m. ob 18., po tem roku je proti dvojini prijavnini najdalje do 10. dop. 20. t. m.; ob 10. zvečanje v gostilni »Višnjare« na Jesenicah. Sanke poljubne, toda normalne, brez umetnih uteži ali silico. Tekmujejo lahko tudi nečlani, izven konkurence, proti dvojini prijavnini. Start točno ob 13. Sestanek tekmovalcev in funkcionarjev 18. t. m. ob 20. v klubovi sobi (restavracija »Bodlaja«). — Odbor.

— S muška tekma za prvenstvo Slovenije se bo vršila dne 20. t. m. v smeri proti Cirniku in sicer bodo tekmovali moški z Pokojišča (postaja Borovnica) čez Vinivrh v Cirniko, dame pa iz Rakeka na isti cilj v Cirniko. Podrobnosti o tekmi bodo objavljene v četrtek ali petek po časopisu. Vljudo prosimo vse one športnike tekmovalce, da gredo J. Z. S. S. na roke s tem da se prijavijo kot nadzorniki na progi in sicer najkasneje do petka zvečer 6. na spodaj označeni naslov. Prijave tekmovalcev za obedeve tekmi se zaključijo istotako ob 6. zvečer v petek istotam. Pravice do tekmovalstva imajo vsi v J. Z. S. verificirani športniki. Naknadno verficiranje se lahko prikladi še ta teden. Prijavi za tekmo je priložiti 15 Din, kot prijavnino. Start za moške tekme na Pokojišču je ob 11. dopoldan, za damske tekme pa ob 12. nad Rakekom. Prvi tekmovalci bodo pispeli na cilj v Cirniko okrog 1. popoldan. Jugoslovenski zimski športni savez Ljubljana, tvrdka Gorec kreditna banka.

Borzna poročila.

ZAGREBSKA BORZA.

Dne 16. januarja. Sprejeto ob 13. Včerašnjemu nazadovanju tujih deviz je sledila na današnji borzi reakcija. Promet je bil danes prilično živahen in ker ni bila potreba na devizah krita z zadostno množico blaga, so pričeli tečaj zopet stopnjema se dvigati ter so tudi še na poborzi čvrsti. — Močno se je zopet opomoglo izplačilo Pariz, katero se je tudi v Zürichu sorazmerno učvrstilo.

Na učinknem trgu ni bilo skoraj nobenega prometa. Zelo so oslabele Eksploatacija delnice.

Ob zaključku notirajo:

Devize: Curih 15.1525—15.255, Pariz 397.25—402.50, London 372.35—375.35, Dunaj 0.1295—0.1295, Praga 253.90—265.90, Trst 382.25—385.25, Newyork 86.75—88.25, Efektii: 7 % inv. drž. pos. od l. 1921 64—66, Ljublj. kred. banka 210, Prva hrv. šted. Zagreb 990—1000, Slav. banka, Zagreb 107, Hrv.-slav. zem. hip. banka, Zagreb 93—95.50, Hrv. esk. banka, Zagreb 165—166, Jugosl. banka, Zagreb 158—160, Trbov. prem. društvo 850, Slavonija 238—240, Eksploatacija 227—237.5, Vevče 179, Sicerana 1770—1775, Nar. šum. ind. 140, Guttman 1800.

Valute: dolar 86.75—87.75, lir 379.5—382.50.

INOZEMSKA BORZE.

— Curih, 16. jan. (Izv.) Današnja predborza: Beograd 6.50, Berlin 1.34, Amsterdam 215.50, Newyork 578.50, London 24.65, Pariz 26.65, Milan 25.40, Praga 16.85, Burkarešta 2.90, Sofia 4.15, Dunaj 0.008130.

— Trst 16. jan. Beograd 26.25—26.40, Dunaj 0.0320—0.0325, Praga 66.20—66.45, Pariz 102.75—103, London 96.80—97, Newyork 27.70—22.80, Curih 393—395.

Društvene vesti.

— Izredni občni zbor Narodne galerije se vrši 31. januarja ob petih pop. v prostorih »Narodne Galerije« v Kresli. Člane prosimo, da vpošlejo letno članarino.

— Medicinski ples. Kakor je iz prejšnjih objav znano, se vrši letošnji medicinski ples 9. febr. v Unionu. Nato opozarjamo cenj. prijatelje drušva.

— Kolo Jugosl. sester v Ljubljani ina v četrtek 17. jan. popoldne ob 16 redno odborovo sejo.

— Predavanje v društvu »Soča«. V soboto 19. t. m. predava v salonu pri Levu univ. prof. g. dr. Metod Dolenc o temi: »Kulturne zadobe iz pravnega življenja«. To popoldno predavanje bo obsegalo pravno življenje glede kulturnih pojavov iz pradohe št. 3000 let pred Kristom pa do današnjih dni. K temu zelo zanimivemu predavanju vabimo vse člane, prijatelje in posebno tudi dame, ker se bo predavanje tikalo tudi ženskega pravnega življenja v prazgodovini do današnjih dni. Začetek ob pol 21. zvečer. Vstop vsem prost.

— Občni zbor Zveze kulturnih društev se bo vršil dne 3. februarja t. l. ob 3. uri popoldne v prostorih zveze kulturnih društev, Narodni dom I. nadstr. Spored: 1.) Poročila. 2.) Volitve. 3.) Slučajnosti. Vključena društva se pozivajo, da pošljejo delegate.

Poizvedbe.

— Rudolf Pogačnik, Ljubljane begunec iz Smirne, Turčija, pozneje v Alžiru, Afrika, naj se blagovoljno pismeno zglaši na naslov: Louis Palitchar, 1428 N. Clark St. Chicago, Ill. U. S. A.

— Izgubila se je rjava ročna torbica od Aleksandrove ceste do mestnega drališča. Pošten najditelj naj blagovolji vrniti na upravnništvo »Slovenskega Naroda«.

— Izgubila se je dne 7. t. m. srebrna ura z zapetnico. Ura ima manogram M. J. in je drag spomin. Poštenega najditelja se prosi naj jo odda proti nagradi, na naslov: J. Jankar, Hrenova ulica 17./II. nad.

NOČ KARNEVALA!

Elegantna društvena drama v 5. dej.

v glavni vlogi

krasotica NATALIE KOVANKO.

Krasne, življenja polne slike svetovnoznane Karnevela v Nizzi.

Najlepši kraji ob morski obali, veličastni parki, v katerih razprostirajo večletne palme ponosno svoja kočasta peresa. — Razkošno zidane in bogato opremljene vile, ležeče ob morju z monumentalnimi okraski. — Od mirnega in tihega morja nas peljejo slike nenadoma v severne mizle in z večnim snegom pokrite planine.

Dejanje drame silno napeto in dirljivo!

GODBA: FANTAZIJA MARTA, sklad. Flottov; MANON LESCAUT (op.) Pucini; H-MOL SINFONJA, sklad. Schubert; MONA LISA, sklad. Sebek.

Sreda 16. četrtek 17. Petek 18. sobota 19. januarja.

Kino „Ljubljanski dvor“.

Inserirajte v „Slov. Narodu“.

Jugosl. importno in eksportno podjetje ING. RUDOLF PECLIN.

Stroji za vso kmetijsko, lesno in kovinsko; poljedeljski stroji in orodje; lokomobile in motorji; vseh vrst strojne opreme; vseh vrst strojne opreme; vseh vrst strojne opreme. — To-
vprva poljedeljskih strojev, kmetijskih strojev in kovine F. FARRIS iz deluje vse predmete iz tega
žitica v vsaki množini in velikosti lečno po modelih, armature iz medij in kovin za vsako potrebo.
Tel. inter. 82. **MARIBOR, Trubarjeva ul. 4.** Tel. inter. 82.

Mehanična delavnica in Nvarna modernih izdelkov KAREL DRAGAR in drug

V ZAGORJI SISKI, KOSOVA ULICA štov. 96

sprejema vna nova dela in popravila, izdelava in lastni režiji, kater stav-
bena dela, izdelava za razpisane, izdelovanje modernih izdelkov (lager) v
lastni Nvarni, prevzema vseh strojev in strojev, izdeluje vodovodne
armature za klopce in razne pipo iz medij po najnižjih konkurenčnih cenah.

Naročite takoj

Ljubljanski Zvon za leto 1924

V novem letniku bo izhajal vse leto
široko zasnovani in zelo zanimivi roman
Sentpeter.

Dejanje romana se godi v polpretekli dobi v ljubljanskem šentpetrskem
predmestju ter je prepleteno z zgodovinskimi dogodki one dobe. Roman,
ki ga je pisal Juš Kozak, je bil odlikovan z nagrado.

Poleg „Sentpetra“ izidejo v Ljubljanskem Zvonu še razne
druge zanimive povesti, pesmi in esije, zlasti odlomki iz
Veronike Deseniške,
nove velike župančičeve tragedije.

Ljubljanski Zvon, ki izhaja mesečno, velja vseletno s poštnino vred
Din 120.— (za inozemstvo Din 140.—), polletno Din 60.—, se naroča
prej Tiskovni sadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica, nasproti glavne pošte.

Drzni eksotični roman v slovenskem prevodu.

Samo za odrasle!

Samo za odrasle!

Olaude Farrère:

CIVILIZIRANCI

Prevod Miran Jarc. — Tiskala in založila „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Pravkar je izšel v odličnem prevodu Mirana Jarca Olaude Farrère-jev roman
„CIVILIZIRANCI“. Knjiga spada med največje umetnine eksotične književnosti. Mahoma
si je prijavila knjižno in drugo občinstvo vseh kulturnih narodov. Z naturalistično sme-
lostjo se poda pisanje v orientalski svet, v globine kitajskega ter tonkinskega življenja
ter ga riče z vso brezobzirnostjo do najmanjših potankosti. S posebno in preračunano
slastjo pa opisuje Farrère propadlost na daljnem vzhodu živečih Evropejcev, takozvanih
civilizirancev in jim sledi v žalostno razsodnost tamošnjega domačega in tujega, evrop-
skega ženskega sveta. S strahoto gledamo propast in divjo, brezumno strast človeškega
telesa, ki se ga sprostilo vse moralne in telesne odporne sile. Skozi to pestro in verno
življenje pa se vije tina, nežna ljubezen čistega dekliškega srca, ki omamja čitatelja s
svojim pristnim občutjem in ki mu razodeva do živega spoznanja, da ni ljubezni brez
vernega srčnega kopnenja, brez zvestobe in premagovanja lastne nature. — Tudi v
slovenskem prevodu bo knjiga vzbudila isto senzično pozornost, ki jo vsebina zasluži
po svojem realističnem opisu orientalskega časa in po čudovitem lirčnem opisu de-
vilskega ljubozenskega doživljanja.

Cena broš. Din 20.—

Dobiva se v „Narodni knjigarni“ in drugih knjigarnah.

Za odgovore uprave
naj se priloži
1 dinar. Plačuje se
vnaprej.

MALI OGLASI

Cena malih oglasov
vsaka beseda
50 pars. — Najmanjše
pa Din 5.—

Službe

Trg. pomočnik
mešane stroke, prost vo-
jaščine, išče službe v me-
stu ali na deželi. — Na-
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 315

Boljšje dekle
se išče k mali obitelji.
— katera zna kuhati in
opravljati vsa hišna dela
razen pranja perila. —
Ponudbe na: Dr. Krunič,
advokat, Petrinja. 408

Šivilja
za vsakovrstne damske
obleke, tudi popravila, se
priporoča. Gre šivat tudi
na dom. — Ponudbe pod
»Šivilja/434« na upravo
»Slov. Naroda«. 439

Plačilna
natakarica
za dopoldneve in vaje-
nec za kavarno — se
sprejmeta takoj. — Ka-
varna Prešeren, Ljublja-
na. 439

Prikojevalka
za perilo in predpasnike
se išče za večje konfek-
cijsko podjetje Ozira se
samo na zmožne in sa-
mostojne moči. — Po-
nudbe pod »Prikojeval-
ka Ljubljana/437« na upr.
»Slov. Naroda«. 439

Strojevsko
in stenografijo, izurjeno
(ki je event. večja tudi
nemške stenografije) —
sprejme pisarna v Ljub-
ljani. Novinke so izklju-
čene. — Ponudbe pod
»Dr. G/369« na upravo
»Slov. Naroda«. 439

Gospodično,
inteligentno, izvečano v
šivanju, perfektno v nem-
škem in hrvatskem jeziku
— iščem za 12 letno
dekletce. Prednost imajo
gospodične z znanjem
francosčine in nekoliko
klavirja. — Beata Vin-
ski, Karlovac. 443

Dekle z dežele
iz boljše hiše, stara 19
let, s primerno šolsko iz-
obrazbo, bi vstopila
kot učena v trgovino
no v mestu ali na deželi.
Pomagala bi tudi pri do-
maših delih. Učna doba
po dogovoru. — Ponud-
be na: Marija Kogovšek,
Dravje 109, St. Vid nad
Ljubljano. 406

Prodaj

Stara skrinja
se prodaja. — Naslov pove
uprava »Slov. Naroda«. 441

Psica
čiste nemške volje pas-
me, eno leto stara, se
proda. — Naslov pove
uprava »Slov. Naroda«. 449

Prodaj zlatnike
(inozemski) in srebrne
avstrijske krone. — Vpra-
šanja na upravo »Slov.
Naroda« pod »Zlatniki/412«. 439

»Wanderer«-avto,
tridesetletni, mod oprem-
ljen, se po ugodni ceni,
tudi na obroke, prodaja.
— Tvrdka Kenda, Ljub-
ljana. 330

Skobelni stroj
(frezar), popolnoma nov,
napredaj za 15.000 Din.
Ogleda se je pri: A. T.
Ljubljana, Linhartova uli-
ca 8. 336

»Jajla« se proda
v petek dne 18. t. m. na
javni prostovoljni dražbi
nekaj pohištva v dražbi
skladu špediterja Ran-
zingerja. 452

Proda se
elegančna odprta kočija
ja z gumijastimi
obročji na kolesih ter
v najboljšem stanju se na-
hajajoči v zakupe. —
Poizve se: Cesta na Ko-
deljevo 8. 428

Wanderer-avto,
2sedesni, električna raz-
svetljava, malo rabljen,
pripraven za potnike, se
ceno prodaja. — Ogled in
poskušnja pri Jugo-Auto,
Ljubljana, Dunajska c.
št. 36. 430

»Kolski«-kroj,
komplet, dobro ohran-
jen, predvino česko
blago, za srednjo posta-
vo, se ceno prodaja. — Na-
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 450

Stanovanja

Meblovana soba
se odda gospodu. Cena
500 Din. — Naslov pove
uprava »Slov. Naroda«. 442

Dijakinja
ali uradnica se sprejme
kot sostanovalka. — Na-
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 436

2 meblirani sobi
v mestu se takoj oddaja
proti posojilu 12.000 Din.
— Naslov pove uprava
»Slov. Naroda«. 396

Mesečno sobo
išče železniški uradnik.
— Ponudbe pod »Hvalež-
nost/422« na upravo »Slov.
Naroda«. 439

Zamenjam
stanovanje
s tremi sobami v vili, za
večje. — Ponudbe pod
»Zamena/426« na upravo
»Slov. Naroda«. 424

500 Din nagrade
dobi tisti, ki mi preskrbi
malo stanovanje s kova-
čijo v najem ali v nakup
v kakem prometnem kra-
ju. Zleti bi bilo, ako
mogoče, pridnega in po-
štenega kolarja za skup-
no delo. — Javi naj se
do konca januarja t. l. na
naslov: Milko Krapež,
urur, Jurčičev trg 3. 431

Posojila

**Posodim mal zne-
sek do 30.000 Din.**
Naslov pove uprava »Slov.
Naroda«. 404

Družabnika (-co)
sprejme samostojen trgo-
vec v lastni hiši v pro-
metnem kraju Slovenije s
kapitalom od 50.000 Din
naprej. Kot družabnika
bi lahko prevzela gospo-
dinjstvo. — Ponudbe pod
»Bodočnost/447« na upra-
vo »Slov. Naroda«. 404

Nezremljnine

Parcelo
in tričetrttinski tovarni
avto v dobrem stanju
— prodaj po nizki ceni.
— Pisarne ponudbe pod
»500/373« na upravo »Slov.
Naroda«. 439

Hiša s trgovino
z mešanim blagom v vo-
jem trgu na Štajerskem,
po ugodni ceni napredaj.
— Ponudbe pod »Ugod-
no/357« na upravo »Slov.
Naroda«. 439

Nova vila
z osmimi sobami in kom-
pletnim komfortom, v bli-
žini vladne na Bleiweisovi
cesti, napredaj. Vselitev
takoj. — Naslov pove
uprava »Slov. Naroda«. 424

Razno

**Začetnice na
klavirju**
poučuje gospa. One, ki
nimajo lastnega klavirja,
bi se tudi lahko vadile.
— Naslov pove uprava
»Slov. Naroda«. 438

Nova vila

z vsem komfortom in vr-
tom se odda takoj v na-
jem. Naslov pove upra-
va »Slov. Naroda«. 257

Pozor!

Plačujem le edino jaz po
najvišjih cenah stare ob-
leke, čevlje in pohištvo.
Pridem na dom; dopisni-
ca zadostuje. — Martin
Dramé, Ljubljana, Sv.
Jakoba nabrežje 29. 446

Ne čakaj spomlad!
Naroči takoj: seme, sadje,
no dreve, vrtnice, dalije,
gladiole itd. — Vrtnarsko
velepodjetje »Vrta, Dža-
monja in drugovi, Mari-
bor. — Zahtevajte cenik!
338

Premog

(trboveljski), dva, trda
in mehka, žagana in cep-
ljena, stalno v zalogi. —
Premog in drva razvažajo
tudi v vrečah. — Na-
ročila sprejema H. Petrič,
Gospodstvska cesta 16.
Telefon 343. 319

Simon Klimanek,
Ljubljana, Selenburgova
ulica 6. Izdelujem oble-
ke po meri in najnovejši-
šem kroju. Jamčim za
največjansko izdelavo.
— V zalogi angleško in
češko blago. 12.900

Zidna opeka,
normalno in močno žes-
na, priznana kot najboljša
za kakovost, se nudi vsa-
ko množino po dnevni
ceni. — Zaloga na drob-
no: Opekarska cesta 18.
— R. Smielowski, arhi-
tekt in mestni stavbnik,
posestnik opekarnice na
Viču. 13.252

Vizitke

priporoča
Narodna tiskarna

Zahtevajte edino le

Ciril in Metodove vžigalice

dobijo se povsod.

Glavni založnik tvrdka

IVAN PERDAN nasledniki, Ljubljana.

Najboljše, najtrpežnejše žarnice

Generalno zastopstvo:
Brown Boveri.

IVAN ZAKOTNIK LJUBLJANA

Dunajska cesta 46
Telefon 379 mestni tesarski mojster Telefon 379
Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrešja za pa-
lače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla,
stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.
Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.
Parna žaga. Tovarna furnirja.

Josip Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7.
Priporočamo na veliko in malo
galanterijo, nogavice, razne sukanec, gumb-
čipke, vezeno, sprehajalne palice, kravate,
srajce, čevljarske in krojaške potrebščine.
Najnižje cene. Postrežba točna.

SALAMA

prve vrstna, novo blago.
povsem zrela, se dobi povsod
Prva hrvaška tvornica salame,
prekajenega mesa in masti

M. Gavriloviča
sinovi d. d., Petrinja
Generalno zastopstvo
za Slovenijo:
**R. BUNC in DRUG, LJUBLJANA-
CELJE-MARIBOR**

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

Dunajska cesta št. 4 (v lastni stavbi)

KAPITAL in REZERVA Din 17.500.000—

:: Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje ::

Brzojavi: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

POPRUŽNICE:
Maribor
Nova mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

EKSPOZITURE:
Konjice
Može - Dravograd
Ljubljana (menjalni-
ca v Kolodvorski ul.)